

Nemunas

Nr. 35
(884)

2013 m.
spalio 10–16 d.

Kaina 3,00 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Gajevas Leonidas Andrejevičius (akt. Sigitas Šidlaukas), Ranevskaja Liubové Adrejevná (akt. Daiva Stubraité) ir Lopachinas Jermolajus Aleksejevičius (akt. Tomas Rinkūnas).

Vyšnių sodas po šalnos **16 p.**

9 1770134 314014

Sveikas, asile, akmenis nešantis

*Kada krepšius kroviau, šnekėjau –
jei įsimesiu dar porą akmenukų,
būsiu viską pasiémęs.*

*Taip yra nuo senovės:
akmuo kelyje – daiktas,
kurio dažniausiai prisireikia.*

*Kad neatrodytų, jog lengva
išeiti iš namų,
du didžiuliai krepšius pasiimu.*

*Sunku ne todėl, kad ten akmenys,
sunku todėl, kad nešu ir galvoju –
akmenis aš pasiēmiau,
o asilq namuose palikau.*

Gintautas DABRIŠIUS

Vytauto PLETKAUS iliustracija

Neringa BUTNORIŪTĖ

Poezija Druskininkų laiku

Vieniems skaičiuoti Poetinus Druskininkų rudenius sunku, kitiems – lengva. Festivalio amžius užrašytas lotyniškais skaitmenimis, todėl atrodo, kad renginys jau toks senutis, jog sudėtinga nuspėti jo pradžią, teliaka klausytis sklindančių legendų ir žiūréti į nesupozotų šeiltvių nuotraukas, nes įvykiai, atmosfera ir žmonės nesikartoja. Bet man jis vis dar – jaunuolis iš šių dienų, nes skaiciuojami apsilankymai telpa ant vienos rankos pirštų. Kad ir kaip būtų, spalio 4-6 d. Druskininkuose vykės 24-asis tarptautinis poetų festivalis greitai įtikina, jog spalis čia jau turi savitą atvirą vyksmo epicentrą, pakviečia į erdvę, kurioje lapai nesušluojami, o tik nupučiami nuo šaligatvių (todėl jų atrodo labai daug ir ruduo tokis didžiai rudeniskas, tarsi specialiai pasirošęs tuo gražumu sugundyti likti) ir mažiausiai dvieim kalbomis pamoko naujų, i poezijos eilutes rikiuojamų žodžių.

2013 m. Jotvingių premijos laureatas Jonas Kalinauskas.

Penktadienį vienas iš jų buvo „preamble“ – jį ištarė festivalio diskusijos vadovas Laimantas Jonušys, pristatęs temą „Politinis korektišumas ir poezija“. Išsakė kviesdamas pasvarstyti, kas yra leistina, kas – ne. Tačiau daugipras-

miškai suvokiamą temą vyniojosi neklusniai, atkišdama įvairiausių kampų, kartais nežinančiant ar verta visur ižvelgti kontrastus. Joje sunku išlikti stropiemis, bet klausia fiksavo, jog lietuvių diskutantų dėmesio centre atsidūrė keletas

reiškiniai: Valdo Gedgaudo straipsnis ir feministinė akcija, kurios metu buvo skaityta pakoreguota Vinco Kudirkos „Tautiška giesmė“. Laima Kreivytė kreipė dėmesį į etinę dimensiją kaip konceptualųjį, o ne moralinį judesį, kuris estetiką pastumėja tolėliau. Pokalbyje ryškėjo įvairiai skirtingais laikotarpiais suvokiamo vi dinio cenzoriaus sąvoka. Klausantis kilo minčis, kad kartais tie patys reiškiniai imami vadinti kitais žodžiais, tad nesunku nutolti ir prie aptakių klausimų, reikalaujančių susitarimo: ką tada laikome meno kūriini? Galbūt todėl į pokalbijį išsiterpės Skaidrius Kandratavičius pasiskė prieš kūrėjų susiskirstymą grupėmis, lytimis, prieš elitą ir „mažuosius“, o kartu paskatino kitų diskutantų prieštaravimus dėl vertybinių chaoso.

Daugiau nei trijų valandų pokalbyje labiausiai įsiminė Lamonto Steptoe (Jungtinės Amerikos Valstijos) pasisakymas, kviečiantis dar kartą pamąstyti apie pačią poeziją, o ne su ja susijusius atvejus. Anot jo, poetas apskritai yra vaidmuo, perteikiantis galbūt ir nepatogią, daugelio nepageidaujamą tiesą. Eilėraštis laikosi ant žodžių, kuriais neturėtų būti bijoma šoki ruoti, nes jie visada daro poveikį: prajuokina, pykdo, liūdina. L. Steptoe poeziją pavadino vienu iš gražiausių, įsimintiniausių bendravimo būdų. Gražiausių dar ir todėl, kad, pasak svečio, poetas, nors parašęs eilėraštį ir tampa savotišku drumstėju, turi tiketi gražiais, tikrais dalykais.

Nukelta į 4 p.

Jaunoji Jotvingė Ramunė Brundzaite.

Jotvingio vardas suteiktas poetui a. a. Stasiui Stacevičiui.

4 Vyksmas

Poezija Druskininkų laiku

Atkelta iš 3 p.

Ne vienas festivalio skaitymų metu skambėjęs tekstas atskleidė šių L. Steptoe pasakymų galią. Šiemet Poetiniame Druskininkų rudenyje sumažėjo kviestinių svečių, tačiau beveik visur, kur tik nueisi, skambėjo keliaibalsė poezija. Ši kartą tai galėjo būti ir iš hieroglifų išversti Kimo Kyung-ju (Pietų Korėja) kūriniai, itin jautriai skaityti Mizuki Misumi (Japonija) tekstai, ir naktį girdėtas vieno festivalio žiūrovo su miškininko kepurėle atmintinai išmoktas mylimo poeto eilėraštis.

Prie vėliavos stiebo kalbėtasi, kad pernykštis Poetinis Druskininkų ruduo ne vienam dalyvui tarsi išnyko. Būdamas kur nors netoli geltonosios vilaitės, lakstydamas nuo korpuso prie korpuso, aplenkdamas „širšių lizdu“ pramintą 5-ąjį kambari, varstydamas salią duris, iš tiesų nespėjti nė mirkteleči, kai ima ir sutemsta. Toks judėjimo greičio ir laiko santykis prietemoje reikalauja vidinio degimo, skatinančio dažniau į pasaulį žiūrėti pro puodelio arba taurės dugną. O ten, kur jų esama, randi degtukų ir ižiebi ant stalą aptiktą žvakę. Tiek prie švieselės sutelkė jaunuųjų skaitymai, kuriuose būri poetų kuravo liežuvius pramankštinę Ernestas Noreika ir Nerijus Cibulskas, nežadėjo nei nedrąsių deklamacijų, nei pribloškiamų naujovių ar negridėtų balsų, o greičiau metė iššūkį vieniems judėti mikrofono link, kitiems – pliauskėti delnais, kol dar šiandien gali, nes diena trumpa ir laisvojo mikrofono turėtojams nebūtinės diskusijoje apkalbėtas korektiškumas.

Festivalis tėiasi ir už „Dainavos“, ir už „Širdeles“ ribų, nes šeštadienio rytą atidarytos dvi parodos. Kepyklėje buvo galima išsitikinti, kad Artūras Valionis tikrai keliavo ir regečius vaizdus „Šiaip (Shape)“ įamžino nuotraukose. Kas pramigo, testigaili nepamatės spontaniško Benedikto Januševičiaus benefiso, kuris tikriausiai užpildė tai, kas Mariaus Abramavičiaus eklektiškos fotografijų ir paveikslų parodos atidarymo apraše išreiškė „meninį vyksmą“. Jedu – puikus prasilenkiančių kreivių duetas, kai jau antrame menininko kūrybos atidaryme / pristatyme B. Januševičius likimiškai ir labai atsakingai papasakojo apie mišlingojo autoriaus darbus, jų poveikį ateities kartoms, nors šis jo akiratyje dar nepasirodė.

Sparčiai artėjančio šeštadienio vidurdienį laukė ką tik „sutvertos“ teatro trupės „Želmenėlis“ premjera, įtraukusi į tą tik iš nuogirdų gaudytą poetinių festivalio dalyvių šeštini, nepakartojamą grupinį išsitapatinimą. Tik besiruošdama stebeti „Didijį Vilniaus gairę“, suguldyta A. Valionio, o pastatytą Al-

Mantui Balakauskui įteikiamas A. A. Jonyno „Puškinas“.

vydo Šlepiko, atskračiau kišenėje atsiradusiu vakarykščiu pavojų keliančiu degtukų ir lyg niekuo dėtas ežiukas tyliai išmečiau juos lauk, dar pakartojuosi išmokta maginė užkalbėjimų frazę „puku, puku“. Nieko negalėčiau prikišti regėtiems vaizdiniam - spektaklio Vilnius degė įspūdingai, medžiai siūravo ir virto, ore tyrojo tikras smalkių ir pelenų *balius*, veikėjai buvo dramatiškai herojiški ir kartu su Minidaugu Nastaravičiumi, kurį *guldytojų* paliepimu aplankė gaisrininko Kristijono Donelaičio dv asia, įtikino, kad „pagauta sugaištis“ beigi „pargriauti triūsai“ gali ne tik juoktis, bet ir prajuokinti kitus.

Svarbiausioji Poetinio Druskininkų rudens dalis lieka baigiamajam vakarui, kuris vėl užklumpa greitai, bet pasiruošusius: apdovanotųjų vardai kartoti su paslaptingu šypsniu (taip šypsosi tie, kurie viską žino, bet kitiems nenori sakyti), o gausybė anoniminių eilėraščių seniai atiduoti kantriems teisėjams. Šis vakaras buvo ne tik džiugus, šmaikštus, bet ir ritmingas, nes jų ištisies papuošė svečio poeto Valery Afanassievo (Prancūzija) fortepijonu sugrotas muzikinis pasažas.

Jotvingio apdovanojimai šiemet buvo išskirtiniai, nes susieti su trimis autoriais. Pirmiausia atiduoti pagarbą ir už gyvenimo tekstus suteikti Jotvingio vardą festivalio komitetas nusprendė po-

etu Stasiui Stacevičiui, be kurio šio festivalio gyvavimas kinta. Anot kalbą sakusio Donato Petrošiaus, apdovanojimas deramas, nes juo įvertintas asmuo, gebėjės neformaliai ir įspūdingai atstovauti baltiskajai prigimčiai.

Jaunosis Jotvingės apdovanojimą įteikti kviesčias Andrius Jakūčiūnas laudacijoje garsiai klausanti: „Tai kas yra Ramunė Brundzaite?“ Besišypsanti šiemet išleistos pirmosios knygos „Drugy, mano drauge“ laimėtoja buvo sutikta su „viso literatūros pasaulio alefo“ – trepsinčio, grojančio plastmasinio pegasėlio – žingine. Nors, A. Jakūčiūno liudesiui, jis ir netapo festivalio almanacho viršelio veidu, bet tikriausiai jau virto žymiausiu vakaro praejūnu ir muzikantu.

2013-ųjų Jotvingio premija už knygą „Mano sodo vagis“ įteikta Jonui Kalinauskui, atvėrusiam anapusybės suvokimą ir ieškojusiam sutapties su būtuju ir būsimuoju laiku. Atrodo, vis dar kelia nuostabą tie palengva išsirašiusių poetai, kuriuos išgirdės kaskart vis suklūsti.

Antano A. Jonyno įsteigtas „Puškinas“, skirtas jaunajam poetui, į sceną atvedė Mantą Balakauską. Leidyklos „Vario burnos“ atstovas Tomas S. Butkus taip pat apdovanojo Mindaugą Kirką ir Tomą Petruļį.

Kai kas nors pamini anoniminių eilėraščių kon-

24-ojo Poetinio Druskininkų rudens akimirkas fiksavo Zenonas BALTRUŠIS

6 Kūryba

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Rudenio simfonija

Robertui Keturakiui

jutimas šitas keistas toks

lyg būtume tyloj ištirpę
nuo medžio saulė upén šoks
ištraukti rudenį iš kilpos

tik kam jo reik tik kam man jis

nuskuręs senas vėjo gūsis
ir ką kaimynai pamanyd
ar jie užjaus ar tyliai plūsis

laukimas piktas kaži ko

éjimas ten kur vėjas pučia
nukirpk man plaukus ežiuuk
lyg aš dar mažas vaikas būčiau

anas ruduo man dar gražus

tai ne ištrauktas šis iš kilpos
tas liejo vasaros dažus

tas mums į atmintį sutilpo

***

Nuo žiūréjimo ilgo
Galva man įskausta,
nuo svajonių gelsvų
man laukimas kvapnus

O vidudienis velkas
sidabro apsiaustą
ir nuklysta į girią,
i spalvotus sapnus.

Šitoj girioj pabūt
man ne verta, o reikia,
iškankintas esu
tarsi žemė šlapia.

Kauks šakota kaladė,
o kapotojas keiksis:
jo žalia atmintis
seno kelmo kape.

***

vestuvių šurmulyje
pragydo užsimiegojės gaidys
nukreipęs galvą
i piršliui paruoštą kilpą

aplinkui kvepéjo nuoboduliu
nenupjautais dobilais
išlaistytu alumini
tuščiai prakalbėtomis minutėmis
netikromis jaunosis ašaromis
jaunikio snauduliu
ir dideliu noru kinkyt
pavargusių arklius
kurie nuneštū
i giedantį
penktadienio ryta

Vaikystės pasakos

Aldonai Puišytei

2.

Suspaudžiu sauoj atsiminimus,
kurie verti teisėjo nuosprendžio –
ir prašau pasigailėti...
Ne, ne manęs – atsiminimų,
kurie parimę prie senos trobos,
prie lango be užuolaidų drobinių,
žiedais nusėto seserų darželio,
tvoros iš nukirstų lazdynų
ir nuvarvėjusio raudonų plytų kamino...

Autoriaus asmeninio archyvo nuotrauka

Prašau, kad pagailėtų atminties senos,
palikusios budėti prie ištrinto téviškés upelio,
prie nuskandinto vieškelio
ir lyg karys poste dar laukiančios stebuklo.
Sena manoji Atmintie,
atleisk nuo priesaikos sakyti tiesą.

5.

Nesupratau, kam pjaudamas
kaimynų malkas su žmona,
tik po penkis rublius už kubą,
žiūrédavo į dangų Avinélis?
Žvaigždes visas seniai
žmogelis buvo suskaičiavęs,
nerašé knygos dar tada,
kad gali netikétais atkeliaut ateiviai,
karveliai Zakarausko klojime
išgaudytį jau buvo alkanų kaimynu.
Tai kam žiūréti į dangų –
dar dviese, su žmona?

6.

Šeškevičius – kaimynas mūsų –
čigoniško tamsaus lyg šilkas gymio,
per klaidą nesušaudytas prie vokiečio,
gyveno prie varlyno – sugriauto žydo namo rūsio.

Turėjo savo kambarį tuščiam
tik stalą, lovas dvi, dar taburetę, suolą,
išklypusią medinę etažerę.
Joj kulinarinę apdriskusią Napoleono kario knygą,
jiems paliktą dar aname prancūzmety,
prieš šimtą penkiasdešimt metų;
badaudamas ją vartę, studijavo, –
nes nesuprato jis prancūziškai,
ką reiškiaišvaizdus patiekalas cuisses de grenouille*.

* varlių šlaunelės (pranc.)

7.

Atplaukdavo ruduo per atlaidus,
rugsojo pirmajį sekmadienį:
rymojo ienom pakeltom vežimai
ir sodai nuskinti juose,
krakmoliniai saldainiai – rūgštūs –
lyg arbata nesaldyta, aviečių.
Pražydės maldomis šventorius,
švelni vargonų muzika,
lengvumas atsikračius nuodémės,
belangėje ilgai kankintos.
– Kaip gaila, – dūsavom, –
kad tai tik kartą metuos būna.

10.

Sekmadienį, per pačią Sumą,
paliko ant palangės baltas paukštis
juodas pėdas.

– Ar tai nebuvo varna,
ar kuosa kaip anglis,
ar kékštas, netyčiom atskirdės? –
taip mąsto tévas pusbalsiu
pro langą žvelgdamas.
Bet buvo ten tiktais balandis
baltom smaluotom kojom...

O sako, baltas daiktas nepalieka
pėdsakų ir kvapo...

12.

Jis gulėjo sunykusioj lovoj,
prie nedidukės spintelės,
nusėtos neišgertų tablečių,
pilno kibiro gamtiniams reikalams.
Jau kelios paros sergančis Žmogus buvo likęs vienas,
užmiršo kalbėti ir vaikščiot,
dabar pynė kilpą iš purvinos paklodės,
rangė ją ant šaltos krosnies juškos
ir murmėjo tam, kurio naturėjo:
„Atleisk man, gyvenime...“

14.

– Pats maloniausias man dalykas, –
sakydavo atėjęs mūs kaimynas, –
kas ryta vandeniu šaltu kaip ledas nusipraust
ir eit pasivanot pirty.
– Laimingas tu žmogus, – stebėjos tévas, –
Juk tavo šulinys net per karščius didžiausius
neišsenka,
o Kunigo kalne sausuolių medžių sočiai.
– Bet malkų juk nevalgysi? –
suabejodavo kaimynas, paskui pridurdavo,
kad ateity iš malkų duoną keps,
o bandeles gamins iš naftos.
– Ot bus gerai! – laižydavosi alkanas kaimynas
ir paprašydavo tévelio vandenio stiklinės.
Tai būdavo mums juoko...

16.

Trobėlėje, prie negilaus upelio,
kaimynas naminukę virdavo.
Kol šildavo statinės turinys,
paleisdavo žmogelis kakarinę:
Gyvenime mano, tu rausvas
aritmetikos sąsiuvinio sauslapi,
sugéręs klaidas ir pažymius,
ir atkartojęs atvirkščius,
grążink mano savo paslaptis.
– Jau, matyt, naminukė pradėjo kapsėti? –
pusbalsiu sakydavo tévas,
niekada negirdėjęs poezijos.

Vytauto PLETKAUS iliustracija

8 Kūryba

Arčilas KIKODZÉ gimė 1972 m. ir iki šiol gyvena Tbilisyje. Baigęs orientalistinius studijas Tbilisio universitete, mokėsi Tbilisio teatro ir kino institute operatorius ir scenaristo specialybių. Išleido keturias apsakymų knygas ir vieną eseistikos rinkinį. Už kūrybą pelnė daugybę literatūrinį premijų. Taip pat rašo scenarijus filmams, yra sukūrės ir kelis vaidmenis kine.

A. Kikodzé ne tik rašo, bet ir aktyviai fotografuoja, jo nuotraukos mielai eksponuojamos Gruzijos ir užsienio galerijose, jų gausu įvairiuose pažintiniuose ir meniniuose leidiniuose.

Šių metų birželį A. Kikodzé dalyvavo Lietuvos rašytojų sąjungos surengtose vertimų dirbtuvėse. Jis į gruzinų kalbą vertė Vido Morkūno apsakymą „Mirtis“, o lietuvių autorius išvertė Arčilo „Kachetijos traukinį“, kurį ir siulome „Nemuno“ skaitytojams.

Arčilas KIKODZÉ

Kachetijos traukinys

Jis gulėjo, tikriaus sakant, tysojo ant žemės, todėl šalia stovintis arklys atrodė stambesnis ir aukštessnis. Štiekių metu buvo prabėgę, o gyvulį jis vis tiek išsyk atpažino ir išvydės nenustebė.

- Aplankytį atėjai? - norejo paklausti, bet neįstengė, todėl tik nusišypsojo.

O šit arklys tarsi ir nustebo, lyg nesupratęs, ką jis čia veikia. Tuo metu vyriškis, kankintas tokią daugybę dienų, kad jau nė nebėsuskaiciavo, pagaliau išvydės bent ką pažistamo, savo, nusiramino.

Arklys buvo nėmaž nepasikeitęs: toks pat liešas, išsišeriusi kailiu, įkritusias šonais ir vis dėlto kažkaip jaukiai gražus; stovėjo nejudėdamas, kručėjo tik didelės, juokingos ausys, sakytum, vaikė nematomas sparvas. Paskui gyvulys lėtai palenkė prie žmogaus galvą, tylutėliai sužvingo, aptvoskė šiltu kvapu ir palietė veidą šilkinėmis, švelniu pūkeliu padengtomis lūpomis.

- Bene pas sūnų ląkdinsi? - veikiau savęs nei arklio pasiteiravo vyriškis ir pats nuo to klausimo, o gal spėjimo, pašiurpo. Jis suvokė visiškai nenořėj mirti, nors svajojo apie tai daugybę (tiesa, nežinojo, kiek) dienų ir naktų. Aname rūsyje palubėje visada springojo ant pliko laido kabanti lemputę, ir atskirti dieną nuo nakties buvo neįmanoma. Ne, mirti jis nenorėjo. Nežinojo, kur esąs, bet jautė šaltį, matė žvaigždes ir buvo pasiryžęs visa savo esybe, iš visų dar likusių jégų kibtiš iš gyvenimą. Bet iš kur, kaip čionai pakliuvo arklys, kuri taip gera buvo matyti, ko, jei ne jo sielos, tasai gyvulys iš šitą dykrą atėjo? Vyriškiui nebūtų užtektę sveikatos net šuktelėti ar kiek pasikelti, nei kaip kitaip, tegul arklio ir nenuvytu, parodyti, kad vis dar gyvas ir mirti neskuba. Ne, kiltelėti jis niekaip nebūtų išstengęs, bet pademonstruoti kokį nors gyvybės požymį būtinai reikėjo.

Jis užsimerkė, suėmė save į nagą ir vargais negalais pasikélé ant alkūnių. Kai atsimerkė, arklio nebebuvo.

- Arkly, kur tu? - išsvokštė kimiai ir, nusigandęs, kad šitame Dievo pamirštame užkampyje vėl liks vienui vienas, nežinia kelintą jau kartą atsidavę nuoalpiui.

Neteisybę žmonės sako, girdi, per galvą niekas nemuša - kad neliktu žymių. Muša, oi kaip muša!

- Ir šitas toks pat padugnė, abu labu su sūnum viejadi, - sužinoję, kieno jis tėvas, jie visai sužvérėjo.

- Aš - padorus žmogus, meistras, - ne pirmą kartą tvirtino Gurgenas, pats nujausdamas, kaip

juokingai, kaip apgailėtinai atrodo jo pasiteisinimai - nei į tvorą, nei į mietą.

- Kurgi ne, šunsnuki, judu su sūnum tikri gerūcrai, - šnopuodamas niurnėjo uniformuotas storulis.

Jis mušė Gurgeną taip ilgai, kad nė rankų neįstengė pakelti, todėl tik užsiropšdavo ant stalo ir šokdavo nuo jo ant susirietusio kūno. O Gurgenas jau nebesiteisino, išvis nieko nebekalbėjo, tik meldėsi. Taip, meldėsi.

- Ką darei? - negalėdama patikėti, perklausė žmona.

- Meldžiausis, - pakartojo Gurgenas.

- Būk pagarbintas, Viešpatie! - apsidžiaugė ji, pamaniusi, kad vyras irgi įtikėjo, ir kai tik Gurgenas pasakilo ant kojų, tučtuoju nuvedė jį į bažnyčią, pas savo dvasininką - pati po sūnaus mirties eidavo pas jį mažne kasdien. Vyras tylomis nušlubo jai iš paskos, tasai jaunas kunigas jam netgi patiko, pasirodė išmintingas žmogus. Bet vos Gurgenas pradėjo melstis, nutiko baisus dalykas - jis staiga pratrūko verkti kaip vaikas ir susigedęs išpuolė iš bažnyčios. Kunigas iš tiesų buvo šaunus vyrukas: nepasibodėjo užsuktį į Gurgeno namus ir kad ims įkalbinėti - girdi, būtinai ateik į bažnyčią dar kartą.

- To, kas tau nutiko, - sakė jis, - tikrai nėra ko gėdytis, priešingai, tai didelė laimė, siela pajuto Šventosios Dvasios prisiliitimą, užtat ir pravirkai.

- Duokdie, kad taip ir būtų, šventasis téve, duokdie, - niauriai kartojo Gurgenas.

- Teisybę sakau, nemeluoju, - įtikinėjo dvasininkas, o jis stovėjo, klausėsi sukančios dantis ir jau ne pirmą kartą pavydėjo kitam tikėjimo. Nuėjo Gurgenas į bažnyčią dar sykį - negalėjo apvilti kunigo, kuris (žmona taip sakė) kiekvieną šeštadienį melsdavosi už nusidėjelį jų sūnų, - nuėjo, ir viskas pasikartojo: vos pradėjės melstis, apsiraudojo ir pabėgo. Bet jis nieko kito ir nesitikėjo, mat žinojo: mégink neméginės, bus tas pats. Tatai kartelio ašaros, o bažnyčioje išgirsta malda jam vis priminė anas dienas ir kliedesius, jis dar skaudžiau jautė tai, ką ir šiaip puikiai žinojo: vis dėlto anieji palaužė, nusuko sprandą. Teisybė, išpesti nieko neįspešė, bet dabar jis vis tiek niekam nebetiko ir turėjo kaip naštą nešiotis skausmą ir užgaulę, ir kassyk, iėjės į bažnyčią, išgirdės malda, regėdavo save pririšą prie radiatoriaus, susigūžusį iš baimės, gailiai, be paliovos ir be tikėjimo kartojančių Viešpaties vardą.

Gurgenas energingai leidosi šlaitu, vedančiu į

Autoriaus asmeninio archyvo nuotrauka

namus. Nuo bažnyčios jis buvo atsitraukęs kaip nuo durų, kurias užmūrijo, jam nė nespėjus pasibelsti.

Daugiau jis nieko nepasakojo - nei žmonai, niekam, - vienas pats žinojo, kaip dviese jį vilko į tualetą, kai pats jau nebepaėjo; kaip baisu buvo klausytis keiksmų; kaip skaudu atsipeikėti; kaip svajojo apie mirtį ir kaip tolimajame tualeto kampe pastebėjo stiklo šukes - gerklei persirežti būtų buvusios kaip tik; kaip neužteko jégų iki to kampo nušliaužti ir kaip surado jį ten pat gulintį be sąmonės ištiesta į šukes ranka.

Ir kaip jis tame rūsyje susirado slėptuvę. Jei būtų ėmęs pasakoti, vis tiek niekas nebūtų patikėjės, bet juk tai tiesa. O ir kaip jis nusakyti tą savo slėptuvę? Kas tai buvo - lukštas ar kriauklė? Veikiausiai nei viena, nei kita, bet jis iš tikrujų buvo kažkur pasislėpęs. Niekaip nesistengė, niekas jo nepa-

mokė, išejo kažin kaip savaime. Vieną gražią dieną (o gal ir naktis buvo), kai pradėjo mušti, Gurgeinas tarsi susirietė į kamuoli, tarsi nuslydo žemyn ir sumažėjės išsitaise kažkokiam skaidriame nematomame lukštė. Ir tada nei smūgiai, nei keiksmai jam neatrodė tokie skausmingi. Šitaip jis surado išeitį.

Kas sykį pavyko, pakartoti buvo ne taip jau sunku, ir Gurgeinas pergudravo kankintojus: vos prasidėjus kvotai, išlysdavo į kiautą ir užsisklėsdavo, rankomis apsiglėbęs galvą.

O iš slėptuvės jí ištempė tas, neva savas...

Oi ne, nebuvo Gurgeinas nusikaltėlis ir to, ką jam norejo prikabinti, niekada nedarė, bet kaip miestietis ši tą vis tiek išmanė. Žinojo: kai anie nori išlupti prisipažinimą, pirmiau kankina, o pasukui atsiuncia esą geraširdį vyruką. Žinojo, bet masala vis tiek prariojo. Ne, tuo vyruku jis nepatikėjo, mulkinamas nesileido, priesingai, puikiausiai suprato, kad anie jí kvailina, ir netgi buvo pasiruošęs, ir nepasakytum, jog anie labai jau gudriai spastus spendė, bet Gurgeinas paprasciausiai buvo pavargęs, visai nusikamaves, užtat ir palinko prie to, kuris jí užkalbino kaip žmogų.

„Geraširdis“ uždege cigarette ir įbruko jam į burną, o jis jau buvo pririštas prie radiatoriaus ir pasirengęs viskam.

– Niekšai, niekšai, ką jie išdarinėja, – palingavęs galvą su užuojauta pasakė „geraširdis“. – Ko jie iš tavęs nori?

– Aš – padorus žmogus, meistras, – atsiliepė Gurgeinas ir jau ketino slysti į savo kiautą, bet policininkas, užuot smogęs, pasmalsavo: – O ką meistrauji?

– Dažytojas aš, – nustebės atsakė Gurgeinas ir ūmai jam užėjo noras pasišnekėti, na, bent apie orus pasiteirauti. Čia jis ir apsigavo. Mat, pasirodo, kaip lengva apsukti žmogų aplink pirštą – pakako vieno draugiško klausimo, ir baigta – jis užkibo kaip paskutinis kvailys, pamiršo prieglobstį, lukštą ar kriauskę ir pratrūko plepęti, pasakoti, ir leptelėjo, kas jam skaudžiausia, taip užsimiršo, kad, kai „geraširdis“ smogė, jis, tokios atomazgos nelaukęs, buvo visiškai jai nepasiruošęs. Bjauriausia, kad jis to nevidono spėjo paprašyti, ir dabar, prisiminęs savo žodžius, degė iš gėdos: „Gal pasakytiu jems, kad sūnaus nedergtu, o visa kita aš ištversiu...“

Tas paskutinis daužymas buvo pats baisiausias.

Vytauto PLETKAUS iliustracija

– Mat kaip, šitam šiukšlei, pasirodo, keiksmai nepatinka.

Kažkas jam apvyniojo galvą celofanu ir dusino, jis kelis kartus buvo netekęs sąmonės. Jie, apliej vandeniu, jí atgaivindavo, bet nebeklausinėjo, nereikalo prisipažinti – kankino, ir tiek, ir Gurgeinas neištėrė, atspalaidavo, tapo besvoris, létai iškilo į palubę ir pakibo kampe, prie mirksničios lemputės ant pliko laido. Kas dedasi, matė iš viršaus. Net jei ir imtū pasakoti, kas gi patikėtu? Bet juk taip buvo! Meistras Gurgeinas pleveno ore prie lemputės ir iš viršaus stebėjo išsikėtojus, jau nejudantį savo kūną. Matė prie jo pasilenkusius, subruzusius žmones, įpykusius, apgailėtinus, mažus, girtus nuo žiaurumo – žvelgiant iš viršaus žiaurumas atrodė dar beprotiškesnis, dar labiau nesuprantamas, ir širdį Gurgenui užliejo liūdesys, jam buvo gaila visų, kuriuos matė iš palubės, ir savęs, ir kankintojų, bet labiausiai gailėjo to jauniklio, kuriuo buvo patikėjęs ir atvėrės širdį.

Paskui Gurgeinas numirė, tiksliau, anie apačioje pasakė, kad jis numirė, o jis ir patikėjo. „Nebealsono, kalės išpera“, – tarė kaip tik tasai jauniklis ir vis tiek dar sykį spryrė. Paskui jie Gurgeno kūną tempé tamsiais koridoriais, o jis iš viršaus viską matė ir, plevendamas ore, stebėjo žmones, kuriems jautė tik gailestį, daugiau nieko, ir tas gailestis buvo toks beribis, kad jokiems kitims jausmams neleiko vietos.

Jis vis sekė ir sekė jiems iš paskos, negalėjo patikti nei jų, nei iškankinto kūno. Kas atsitiko pasikiau, neprisiminė, tarsi krito, tarsi smego ir prasmego savo paties sieloje – taip ir anksčiau atrodydavo, kai netekdavo sąmonės. Atsikvošėjo naktį, buvo šalta. Tik vėliau, ligoninėje, sužinojo, kad buvo išmestas į savartyną. Šit ir visas nuotykis.

Vadinasi, arklys surado jí už miesto, šiukšlyne.

Jam labai patikdavo prabusti nuo to garso. Priešaušriu pusiaumiga išgirdavo basų kojelių tapsėjimą ant girgždančių grindų – kiemu dar nepabudus, neužtvindytam rytinio triukšmo, dar pirmiesiems saulės spinduliams per verandą neatslydys iki miegamoko. To garso jis laukdavo dar miegodamas ir kassyk nustebdavo žmonai ištarus: „Kada gi jis spėjo pas mus šmurkšteli?“ Nieko jai neatasydavo, na, nebent: „Ir aš nepastebėjau.“ Tu minucių jis gailėdavo net žmonai, net jai nenorėdavo pasakoti apie trumpą, trapią ir nerimastingą laimę, kuri užplūsdavo išgirdus atitapsint mažas, basas kojeles. O šilto, tarp jo ir žmonos išspraudusio kūnelio prisiliettimas issyk numaldydavo staiga suklusį nerimą ir vėl nugramzdindavo į miegą. Nors karta jis neužmigdavo, o tylteliai gulėdamas prie žmonos ir sūnaus laukdavo iš verandas atslystant saulės spindulių, prabundant kiemo, prasidedant naujos dienos.

Dar sūnui esant gyvam jis dažnai ilgėdavosi to laiko ir jų visų trijų: žmonos – tada dar neapvytusių ir geidžiamos, sūnaus – užsispyrėlio nuo mažens, tik andai tas užsispyrimas buvo juokingas, o ne pavojingas; ir savęs – jauno, užtikrintai sau-gancio ramų šeimos miegą.

Vėliau, kai jau neberasdavo su sūnumi bendros kalbos, ir dar vėliau, kai prarado patį sūnų, ir nauja diena nieko, išskyrus darbą – o nieko kitko jis ir nemokėjo, – nežadėdavo, Gurgeinas panirės žvelgdavo į greta miegančią žmoną ir jausdavo tik nusivylimą kietu jos miegu ir tuščiai nugyventu gyvenimu. Taip, jau nugyventu, ir jo pabaigą jis turėjo praleisti su moterimi, su kuria nebuvo kuo, išskyrus skausmą, dalytis.

Už verandos stiklų vėl budo kiemas ir gatvė, ir kiekvienu garsą jis pažinojo nuo mažens. Vienus garsus papildė nauji, o kiti išnyko visiems laikams. Kaimynų vaikai užaugo, patys sukūrė šeimas, ir dabar jau jų atžalos tapsėdavo po medinių balkonų už langų, o Gurgeinas, gulėdamas lovoje ir žiūrėdamas į lubas, mindavo kitą laiką, kitus garsus, ilgas automati serijas, išmesdavusias jí iš lovos vidur nafties. Visai ne todėl, kad būtų bijojet švilių, – prie jų visi buvo seniai įpratę, – bijodavo kitko,

kitas abejonės pašinas jí žeidė: atrodydavo, jo sūnus tatai šaudo... Iš baimės vengdavo sūnaus kambario, niekada netikrindavo, ar jau grįžęs. Vaizduodavosi, kad kaip tik jo sūnus – nežinia, kada spėjės užaugti, svetimas, niūrus, staigus, panašus į visada šuoliui pasiruošusį plėšrūną – ir yra tas nematomas naftinis šaulys, trikdantis miesto miegą. Teisybė, Gurgeinas niekada nematė jo ginkluoto, o ir kambario né karto nesiryžo apieškoti, ir vis tiek jam atrodė, kad šaudo sūnus.

Sykį Gurgeinas ilgai žiūrėjo į jí, užmiguši virtuveje prie stiklinės arbato, nežinia, nuo ko išvar-gus. Net miegančio né raumenėlis nebuvo atspalaidavęs, ir tada tėvas suvokė, kad sūnaus labai bijo. „Ką jis sapnuoja?“ – spėjo ir pats sau atsakė: „Tikriausiai karą ir ginklų žvangių.“

Vis tiek neleisdavo sau net pagalvoti, kad sūnų gali nužudyti; jis neabejojo, jog nužudyti gali pats sūnus, juk ir nužudė, du išsivedė su savim. Policininką ir buto, kurį plėšę, savininką.

– Dėde Gurgeinai, netikėk tu jais, tą žmogėnā pacių mentų kulką paklydėlė ir patiesė, – pasakė jam sūnaus draugai, kurį vardu Gurgeinas nežinojo, pažino tik iš matymo, drauge su sūnum jie būriodavosi skverė.

Kieno kulka patiesė tą žmogėnā, jam nerūpejo, buvo svarbiau, jog viską žinojo, viską nujautė, o vis tiek né pirsto nepajudino, kad išgelbėtū sūnų ar anuos du. Niekada sūnui neprieštaravo, tik vieną vienintelį sykį kažką atžagariai pasakė, ir tat teko gailėtis, mat, pirma, gavo už tai į kailį, antra, sūnų nušovė kaip tik vilkintį tą gražiąją, raudonąją, tarsi pripūstąjį striukę, apie kurią motina sykį nedrąsiai paklausė:

– Iš kur ją gavai?

Ir štai tada Gurgeinas kažkodėl išdriso suburbėti:

– Iš kur, iš kur, turbūt ką nors nurengė, – tik tiek, daugiau niekada né žodžio.

Kai parodė nebegyvą sūnū, Gurgeinas pirmiausia išsižiūrėjo ne į veidą, o į suvarptytą, kruvinais pūkais apkibusią striukę ir užkaukė – to kauksmo žuvusiųjų giminės jam nedovanovo, būtų į gabalus jí sudraske, jei ne kaimynai.

Ko tad stebėtis, kad jis išsyk atpažino arkli – kad ir kiek metų būtų prabėgę, vis tiek pažintų, juk paskutinį kartą gyvą sūnū buvo matęs prie jo.

Niekas nežinojo, iš kur gyvulys atsirado. Iš hipodromo, spėjo kažkas, bet hipodromas buvo už upės, kitame miesto pakraštyje. Kadaisė Gurgeinas tame rajone remontavo butą, pro jo langus kaip tik matėsi hipodromas, ir jis žinojo, kad arkliai ten visai kitokie – aukšti, dailūs.

Keisčiausia, jog niekas jo ateinančio nematė. Vienai žiemoms rytą gatvė prabudo, žmonės pažvelgė pro langus ir tuščiame skvere išvydo sulysus, iškritusiais šonais arkli. Stovi sau ir né krust. Arba, būdavo, nuleis galvą, nusiplėš iš gruodo kyšanti kuokšteli žolės ir kreonta. Matyt, neblogai jis ten jautėsi: aplink asfaltas, o skvere ir akiai smagiai, ir kirmiņą buvo kuo numerinti.

Visa gatvė, išvydusi arkli, iškurnėjo laukan. Iš pradžių manė pagausią, bet ką ten gaudysi – iš visų pusų apspūstas gyvulys né nesužudėjo, tarsi tiek visko būtų prisižiūrėjęs, kad niekas nebestebino.

Paskui žmonės priėjo arčiau, ēmė jí čiupinėti, glostyti, kažkas net ant kukšteros užsikorė, bet taip ir neįsjudino. Tada kažkas pratarė: „Juk turbūt alkanas.“ Toje gatvėje gyveno neturtingi, bet geranoriški žmonės. Gurgeinas tai žinojo, buvo patyręs. Tuoju visi subruzdo, sunesė, kas ko išgali, ir nuo tada édesio arkliui nestigo. Taip ir liko jis skvere.

Rytą išeidamas į darbą Gurgeinas dažnai matydavo, kaip vaikai ar suaugusieji peni arkli, ir visa da pradžiugdavo, tik sykį užpyko, išvydės, kad sūnus gyvulį maitina nuluptu bananu. Pats jis tokio užjurių vaisiaus dar niekada nebuvo ragavęs, o čia še tau, kad nori, arkli vaišina – taigi užsiuto, bet netrukus jau gailėjosi pykės, o ir bananų tiek, kad visiems užtektų, nebuvo iš kur paimti.

10 Kūryba

Kachetijos traukinys

Atkelta iš 9 p.

Užtat kaip būdavo smagu tam siomis gatvėmis grįžtant namo išvysti skvero pakraštyje nutiūsus arklio šešelį. Toks susitikimas, kas, kad netiketas, niekada jo nebaugino – priešingai, ramino, buvo tarsi gyva riba tarp tamsaus, nesuprantamo, naujų garsų kupino miesto ir gmtujų namų.

Tą rytą Gurgenas dar iš tolo pamatė juos abu. Akimis ieškojo arklio, o skvero gilumoje pastebėjo sūnų, tiksliau sakant, raudoną jo striukės dėmę. Netrukus pasirodė ir arklys. Ankstyvą žiemą ryta jie buvo vieni, visiškai vieni, ir jis pamė, kad sūnus greičiausiai nakvojo namie. Išdrąsinės priėjo prie jūdvieju. Nugarą atsukės sūnus tarsė arklio karcius, ir Gurgenui dingtelėjo, kad jo vaikas ne toks jau didelis ir grēsmingas. Žiūrėdamas į jį, į savo berniuką, žaidžiantį su arkliu, tévas galvojo, kad viskas dar gali baigtis gerai: „Dar meteliai kiti, na, treji, ir jam praeis, užaugis, ir praeis.“

„Kaži, ar jis suvis nemigės, ar tik anksti atskėlęs?“ – dar spėjo pagalvoti Gurgenas, ir tą akimirka sūnus atsigréžė. Jis stovėjo visai prie pat. Atsigréžė, ir veidas tučtuojau užsisklendė, vėl suakmenėjo. O ir motina vėliau, vos po kokių dvidesimties valandų, vis rypavo: „Sūneli, sūneli, kas gi galėjo tave priveikti, juk kietesnis už titnagą buvai...“

Nelaimė nutiko kitą naktį, o tą ryta sūnų jis matė paskutinį kartą – tas kažkai burbtelėjo į pasisveikinimą, paskui delnu trankiai pliaukštėlėjo gyvulinui per gugą ir neatsigréždamas nukėblino sau. Po bemiegės nakties, rankas susibrukęs į kišenes, tvirtu žingsniu nuėjo namo. Žingsniavo galvą panarinės, įtraukės į pečius – tas iprotis buvo išlikęs nuo mažens. Kassyk užkluptas prasikaltęs šitaip susitraukdavo. Gal ir kulką pasitiko panarinta galva.

Gurgenas, nuleidęs kojas, tapšnojo jomis grindis, ieškojo šliurių, neradęs žvilgčiojo po lova. Buvo metas eiti į darbą, tik pirštų galiukais jis nebeatykino, seniai jau nebesaugojo žmonos miego, o būdavo, kad ir tyčia virtuvėje garsiai tarškindavo indus.

Taip, nuo tada arklio jis nebematė. Kaip gyvulis atsirado, taip ir dingo. Gurgenas pasmalsavo tik po sūnaus laidotuvią, bet skvere arklio nebebuvo, ore tarsi pūkai iš suvarpytos raudonos striukės sūkuriavo sniego kąsniai.

Niekas nieko nežinojo.

Kažkodėl jam atrodė, kad muziejuje turėtų būti vėsu. Kadą kadais jis, tikriausiai su klase, lankėsi kažkokiamie muziejuje, ir atminyje buvo išliukios erdvios, vėsios salės, na ir dar senienų kvapas – daugiau nieko.

O čia tvyrojo tikra šutra – bent jau antrame aukštate, kuriame apdujės nuo karsčio Gurgenas bindzinėjo po sales ir nenoromis, abejingai dirsciojo į paveikslus brangiais rémais. Kartu su juo bindzinėjo iš laiptinės tolumoje atsklidusios pokalbių nuotrupos.

Beveik viskas buvo padaryta, tik darbų vykdymoje, išvažiavęs parvežti trūkstamų medžiagų, vis nesirodė, o dykinėti Gurgenas nemėgo. Brigadoje, su kuria darbavosi pirmą kartą, buvo vyrukų iš Sačcherės ir Čiaturos. Vaikinai neblogi ir amatų išmanė, bet jis, na, nepasakytm, kad žiūrėjo į juos iš aukšto – tiesiog kaip vyresnis ir meistras iš miesto laikėsi atstumo. Svarbiausia, kad neliko be darbo, o ir mokėjo neblogai, nors sklidio gandai, jog pinigai – iš užsienio ir jie uždirbtų daugiau, jei darbų vykdymas nebūtų vagišius.

Į tokias kalbas savo trigašio Gurgenas niekada nekišdavo. „Vykdymas tam ir vykdymas, kad

vogtū“, – šitaip galvojo, bet sakyti nesakė nieko. Buvo išprates laikytis atokiau, o dabar, kai darbo nebuvo, užot tuščiai plepėjės su kita, pasinaudojo galimybė dykai apžiūrėti muziejų.

Paveikslai jam nelabai patiko. Gudiašvilį ir Pirosmanį buvo matės per televiziją ir kalendoriuose. Pirmasis dar dar, o antrojo jis niekaip neįveikė. To Pirosmanio tapytas liūtas buvo nepanašus į liūtą, meška – į mešką. Žodžiu, visame muziejuje Gurgenui krito į akį tik vienas paveikslas, tik prie jo stabtelėjo ilgėliau. Kalnuose, prie kažko kūnų bokštų, virė karas, tikras karas. Virtos dūmai, ir juose žmonės vieni kitus galabijo, kuo pakliuva: šautuvaus, pustoletais, kardais, kinžalais, akmenimis... Štai tokius paveikslus Gurgenas mėgo – ne, ne dėl karo – todėl, kad viskas atrodė tikroviškai: kalnai, bokštai, kariai, kardai ir iš skausmo perkraipti veidai – susyk buvo matyti, jog vyrai kaučiasi ne juokais.

Prisižiūrėjės karo, Gurgenas išejo į laiptinę, bet nei emulsijos, nei dažų dar neatvežė, tad jis jau ketino eiti ten, kur plepėjosi imeretai. Bet staiga sustojo, apsigréžė ir nužingsniavo atgal į Pirosmanio salę, mat neabejojo kažką pražiūrėjės: tikriausiai sakant, akimi gal ir užklidė, bet širdimi – ne. Ir nors dorai nė pats nežinojo, ko ieškosiąs, ējo sparčiu žingsniu, apninktas keisto jausmo, beveik užtikrintas, kad dabar ir čia, šitose vasaros karščio pritvinkusiose salėse, turi nutikti kažkas tokio, kas pakeis viską.

Pamatės jis išsyk sumojo, kur éjo, klydo tik dėl to, kad paveikslą kaip tik širdimi ir buvo užklidės, o šit akimis – pražiūrėjės.

Toje drobėje lyg ir nieko ypatingo: stovi garvėžys su keturiais vagonais, ant žemės voliojasi burdiukai ir didžiuliai vyno ašočiai, garvėžyje stovi mašinistas, vagonuose sėdi keleiviai, tolimate jame plane – sniegoti kalnai, Saulė leidžiasi, o gal ir ménuso teka – greičiau ménuso. Tarsi nieko ypatingo, tik kodėl toks nerimas sugniaužė širdį? Kodėl, žiūrėdamas į tą paveikslą, taip aiškiai išgirdo batus kojeles atitapsint prie lovos? Gal dėl to, kad visas siužetas, tirštu dūmu apsiaustas garvėžio kaminas, ilgi burdiukų šešeliai, ménosienos nutviekisti kalnai ir slénis, naktiniai keleiviai, juodai gelzganas drobės švytėjimas skleidžia tokią pažistamą, skaidrią, virpančią laimęs, kurią taip paprasta akių mojų prarasti, šviesą... Gurgeno akys pritvinksta ašarą, bet gaila jam ne vien savęs, o ir to kito, mat jis puikiai suvokia, ką reiškia visa tai pajausti ir tuoju pat netekti – kas, kad sugebi tą jausmą gyvą perkelti į klijuotę.

– „Kachetijos traukinys“, – balsas staiga nuskambėjo taip arti, kad Gurgenas mažne pašoko. Kada tieu spėjo įėti ir atsistoti jam už nugaros? Kaip išvis pirmadienį atsidūrė tvankiamie muziejuje?

– Atidžiai pažvelkite į bégius, – vyriškis buvo aukštas, maždaug Gurgeno amžiaus, o mergina – jauna, prisirpusi, rankoje laikė užrašinę ir, ką anas sakė, užsirašinėjo.

– Priešais garvėžį matyti bégiai, o už traukinio jų nėra.

Gurgenas išižiūrėjo ir išsitikino, kad vyriškis saiko tiesą.

– Tad kur dingo bégiai?

„Iš tikrujų, kur jie galėjo dingti“, – pagalvojo Gurgenas.

– Dailininkui bégiai nereikėjo ir jis leido sau kitoje pusėje jų netapysi. Diletantas šitaip niekada nepasielgtų, užtai tai ir yra profesionalo darbas, o „naivumo“, kuriuo Pirosmanis dažnai kaltinamas, atstovui arba primitivistui, kaip teikėtės įvardyti jūs, tai niekada neateitų į galvą.

„Niekos sau“, – pagalvojo Gurgenas. Suprasti jis

ne kažin ką suprato, bet paklausyti protingo žmogaus buvo įdomu.

Pilkas kostiumas prakauliam vyriškui buvo kiek dukslokas, jo akys atrodė apsiblaususios iš nuovargio. Šalia jaunos merginos, grakščiai palinkusios prie užrašinės, tas žmogus ir pats išrodė nutaptas.

– O kaip tuomet šitie paukščiai? – ji kilstelėjo ranką į parodė į gretimą paveikslą, kuriame trys geltoni plunksnuociai plazdeno virš kūninos moteriškės su puokšte rankoje. – Argi jie neprimityvūs?

– Primityvūs? Juk tai meilė, o ji negali būti primityvi, – vyriškis liūdnai šyptelėjo merginai, ir Gurgenui pagailo, kad, išskniaubusi į užrašinę, ji tos šypsenos nepastebėjo.

– Kai kuriuose Pirosmanio darbuose iš tiesų galima ižvelgti naivumo: tarkime, „Rusų-japonų kar“ ar „Medžioklės scenos“ – matėme juos anoję salėje. Pats jis niekada nekariovo, o ir medžiokle nesidomėjo. O štai čia nėra nieko, išskyrus meilę. Jis tą moterę įsimylėjęs ir šitaip išreiskia jausmus. Paukščiai ją glamoneja. Man regis, genialu. Eikiame toliau.

Jiedu perėjo kitur, ir Gurgenas nusekė iš pasenos. Apie tai, kad nemandagu, jis net negalvojo, be to, nujautė, jog iš to žmogaus gali daugel sužinoti.

– „Alazanio slénis“. Juk tai – visas gyvenimas. Man šis darbas taip patinka. Viskas čia yra: užstalė, malūnas, šventė, plėsikai – kaip gyvenime, šventė ir nelaimė visada kartu. Visai gali būti, kad tas pats vyras, kurį plėšia dešiniajame paveikslė kampe, – Gurgenas pažvelgė į iš tiesų pamatė žmonių su šautuvaus apsuptą, pusiau išrengtą ūsuotą vyriškį, – kairiajame kampe tuštinai vyno ragą.

„Niekos sau, – su nuostaba pagalvojo Gurgenas. – Kaip jis sugebėjo šitaip viską sutalpinti?“

– Kaip tiksliai, su kokia meile parinktos spalvos. O šit „Ant grendymo“. Tie margi dembliai. Šitame paveikslė tiek meilės, kad kartais pagalvoju: mielai krisčiai, išskėtės rankas, ir pasimauciai ant žaignio mieto, ir mirčiau perplėsta krūtine.

Matyt, ši kartą vyriškio žodžiai padare įspūdį: mergina teikėsi atplesti žvilgsnį nuo užrašinės į pažvelgę į jį. Jis vėl nusišypsojo, ir ji atsakė tuo pačiu.

,Drąsiau, dėdule, drąsiau“, – mintyse kaip vyras vyra paragino jį Gurgenas, bet kai aniedu nuojo prie kito paveikslėlio, nusekė iš paskos, nors ir jautėsi esąs prielipas. Kitaip jis ir negalėjo. Jam atrodė, dar kiek, ir pagaliau suras reikiama atspalvį, kurio, pats nežinodamas, kaip nusakyti, reikalavo kaprizingas užsakovas. Dabar Gurgenas nė už ką nebūtų nuo tų dviejų pasitraukęs.

– Štai visa jo esmė: višta, gaidys ir viščiukai, o tolimajame plane kas tik nevyksta – vadinas, ir čia pavaizduotas visas pasaulis, ne tik vištai.

Šitas vyriškis iš tikrujų buvo auksuo grynuolis, kaskart jis pataikydavo į dešimtuką. Už vištų tikrai kažkas déjosi, kažkas itin svarbaus...

– O šit ir mūsų „Kiemsargis“, „Eldorado“ sargas su savo rūpesčiais: senas, žilas, be jokių gražmenų ir koks tuo pat metu orus! Jis ne šiaip kiemsargis, jis – šventasis...

– Kaip?! – Gurgenas ir pats nusigando tuščioje muziejaus salėje nuaidėjusio savo balso. Tiedu atsigrézė į jį, greičiausiai tik dabar ir pastebėjo. Sekundė jis išvydo save jų akimis – išsitepliuojusį dažais, su popierine keputaite ant galvos, mažą ir apgailėtiną tokią paveikslų fone. Jis susigėdo taip garsiai prabilęs, bet buvo per vėlu.

– Atleiskite, – vyriškis némaž nepyko, o ir mergina šypsojosi, – ką sakėte?

– Kaipgi kiemsargis gali būti panašus į šventąjį? – tyliai, droviai paklausė Gurgenas.

– Tas ir yra, kad gali, – nusišypsojės atsakė vyriškis. – Joks dailininkas, išskyrus Pirosmanni, to nesugebėtų. Vienas jo amžininkas, krautuvininkas ar vyndarys, yra sakęs, kad Pirosmanius kūriniai jam – kaip ikonos. Puikiai pasakyta, – vyras vėl pasisuko į merginą. – Tas žmogus instinktyviai nujautė, kad Pirosmanius laikosi viduramžių bažnytinės tapybos tradicijų, tik daro tai naujoviskai.

Ikona! Gurgenas vos nepaukštėlė sau per kakta – laiku susitvardės tik smarkiai pasitryne smakrą. Vienintelis įmanomas atspalvis buvo surastas, ir į pertemptas, nukamuotas Gurgeno smegenis daugiau nieko nebūtų tilpę, tad, nudelbės gautų žinių svarinamą galvą, jis nusliūkino prie išėjimo, anuodu palikęs salės gilumoje.

Kai jie išėjo į laiptus, Gurgenas sėdėjo ant pakopos atokiau nuo vaikinų ir rūkė. Pelenus nukratydavo į savo popierinę keputaite. „Šimtą tokius prisidarysiu, kol darbų vykdytojas dažų atveš.“

– Paskambinsite? Pranešite, kai išspausdins? – vyriškis nusišypsojo merginai paskutinį kartą.

– Galiu iš karto pasakyti, bus artimiausiam nūmeryje, ketvirtadienį, – mergina atsisveikindama ištiesė ranką. – Tokios medžiagos niekas nevilkins.

Ji grakščiai apėjo imeretus, greitai leisdamas placiais laiptais, atsigrézė ir pamoko viršuje likusių vyriškiui. Sis taip pat kiltelėjo ranką, bet jau nenuisypsojo. Apsiblaususios akys buvo sklidinės nuobodulio. Užsirūkės jis abiem rankomis išrémė į turėklus. Dūmas vingiavo aukštyn į palubę.

Gurgenas atsistojė, pasiryžęs dar kartą kreiptis į vyriškį, tyliai užkopė iki jo ir kuo mandagiau pratarė:

– Aš, aišku, širdingai atsiprašau... – anas pasižiūrėjo į Gurgeną ir linktelėjo, ragindamas klausti. – O arklius jis paisė? Na, tas... Pirosmantis.

– Dar ir kiek! Jūs juos tikriausiai ir matęs, – jis aplėsė nuo turėklo ranką su cigaretė tarp pirštų ir užsitraukė. Pirštai, kaip ir Gurgeno, buvo nugeltoninti tabako. – Bet atskiro arklio portreto, kaip liuto, jaučių, meškos, stirnos, – néra. Na, gal tokį darbų ir būta, bet juk galėjo ir neišlikti.

Kaip tik tada iš apačios atskrido darbų vykdytojo, kviečiančio vaikinus iškrauti dažus, balsas, o Gurgenui viskas jau buvo aišku, ir šiaip jis jau gerai žinojo, nuo ko pradėti. Paskubomis leisdamas placiais muziejaus laiptais, galvojo vien apie naują neįprastą darbą, kuris dabar buvo svarbesnis už visus ankstesnius, ir tik paskui, kai apskrovės dažais grįžo į tuščią laiptų aikštélę, prisiminé tą galvotą žmogų, parodžiusi jam kryptį, atverusį akis ir dingusį taip staigiai, kad Gurgenas nė padékoti nespejė...

Ir štai Gurgenas nutapė vienintelį kūrinį, nors tai padaryti buvo daug kebliau, nei jis iš pradžių manė. Ieškodamas medžiagų, nusilakstė po turgus, teko atsisakyti nemažai užsakymų; visiškai nusikamavo – bet vis dėlto nutapė. Dirbo užsibarikavės verandoje. Nieko nė arti neprisileisdavo, net žmonai buvo uždrausta įėjimi. Naktimis, gulėdamas lovoje, nekantriai laukdavo ryto, kai galės pirštų galais tykinti į verandą. Galų gale nusinešė į ją čiužini, ten ir nakvodavo.

Balkone, kaip ir anksčiau, lakstydavo vaikai, suaugusieji lošdavo nardais ir domino, iš baro parsinės alaus ir žuvies, dengdavo kieme stalą... Kvietė į kompaniją ir Gurgeną, bet kai jis kartą kitą atsisakė ir dar paaikišėjo, kuo užsiėmės, vyrai nūmojo rankomis: girdi, prasti vargšelio popieriai... Vieni sakė, kad dėl sūnaus žmogui pasimaišė, kiti – kad policijoje jam galvą atmūsė, treti spejo, kad viskas krūvon susidėjo... O kai po pusantro mėnesio darbo jis visus – ir senus, ir jaunus – sukvietė į savo verandą, grakščiu judesi nutraukė nuo paveikslėlio dangalą ir liepė žmonai nešti alų, žmonės neteko amo.

– Reikėtų išreminti, – pasiūlė kažkuris kaimynų. – Ant Sausojo tilto gražaus pinigo už jį paimtum.

Gurgenas tik šypsojosi ir gūžčiojo pečiai. Jis žinojo, kad su paveikslu, iš kurio žvelgė placių išsižergęs arklys kiek per didele galva ir juokingai atlepusiomis ausimis, niekada nesiskirs. Virš gyvulio švietė ménulis (Gurgenas, baimindamas, kad jo nepalaikytu saule, pavaizdavo delčią), o antrame plane žvitresnė akis būtų ižiūrėjusi dviejų žmonių pavidalus. Pirmasis stovėjo iškėlęs rankas ir atrodė nusigandęs, o antrasis, su raudona striuke, į jį takiši – plėšė. Tiesa, virš to raudonstriukio dar plazdeno trys paukščiai. Šit ir visas paveikslas.

Tiesą sakant, Gurgenas iš dékingumo norėjo kur nors išsprausi ir tą vyra, apsiblaususiomis, nuobodulio sklidinomis akimis žiūrėjusi į muziejaus laiptais nulipancią merginą, bet vietos jam taip ir nerado. Be to, buvo įstrigę į žodžiai, kad sunku nutapti tai, ko neišmanai. Pavėikslas galėjo išeiti nai-vokas ir... na, kaip ten... To žodžio Gurgenas nebus prisiiminė, todėl vyriškio ir nenutapė. Neišdriso.

Juk aukšciau bambos neiššoksi.

Mažoji etažė

Danguolė Kandrotienė „Spintos istorijos“. – „Terra publica“, Kaunas, 2013.

Knygą atverčiame, kaip atvertume spintos duris. Tereikia pasukti viršelyje iliustruotojos Jurgitos Rancevičienės nupieštą raktelį su žaliu kutu, ir stebuklingas pasaulis atsidarys. Tačiau pirmi knygos puslapiai dar mūsų nenukelia į spintą, dar net nesusipažįstame su pagrindine istorijos veikėja Emilia, arba Emi, nes kelią pirmose eilutėse paštoja šiltas, bet nuobodus lietus. Jis vis beldžiasi, tačiau negalima jo įsileisti į namus, kad nepaliktu šlapią pėdsakų. Tiesa, būtent jis ir kaltas dėl to, kad smalsioji namų gyventoja pagaliau įsirdrasina linguojančiomis kopėciomis užsiropti į palępę ir patirti tai, ko niekada net nesapnavo – draugystę su senais spintos rakandais. Taip jau yra, kad knygose aprašomi stebuklingi nuotykiai vaikus dažniausiai užklumpa netikėtai ir pirmą kartą gyvenime, o vėliau (galime numanyti) išnyksta – retai kada dėliojas ilgi vaikiški epai, nes skaitytojai paprasčiausiai užauga (na, nebent tai kokie maži kasdieniai Ežiuko rūke ir Meškiuko stebuklai).

Knygos adresatą nesunku nuspėti, nes jo amžių tereikia sulyginti su pagrindinės veikėjos. Jai septyneri, vadinas, tiks šiek tiek mažesniems, kurie nori ko nors pasimokyti iš „didžiukų“, arba vyresniems, kurie bus kaip tik Emi brolių amžiaus. Istorija gana ilga ir dinamiška, bet suprantama net patiem mažiausiesiems. Tik kartais autorė visiems keistiesiems veikėjams – skėciui, paltams, bateiliams, suknelėms, skarelėms, plaukų segtukui, žiurkei ir kandžiai – leidžia įsismarkauti, gal net kiek nevykusiai replikuoti, kalbėti visokius niekus vienam per kitą taip, kad, bent jau knygos pradžioje, teksto audinys per daug sutirštėja, susivelia. Suprantama, rašytojai norisi spalvingų veikėjų, bet gal labiau vertėti pasirūpinti ryškesniais, išskirtiniai jų charakteriais. Karingas burbeklis yra tik senas skėtis, skarelė lyg ir mégsta patarles, o visa kita yra labai judri ir įdomi daiktų daiktelių minia. Tačiau su ja tikrai nenuobodu nei Emiliai, nei skaitytojams. Spintos istorija rutuliojasi mažoje palępe, bet prisiiminimais ir svajonėmis pasiekia net labai nutolusias vietas ir laikus (dažniausiai vėlyvajį sovietmetį, kurį vaikų téveliai galbūt atpažins iš mažų detalių: atminimų sąsiuvinį poezijos, nuolatinio bilieto prisiiminimą ir t. t.). Knyga kalba apie šeimą, jos kasdienybę, ištikimybę ir meilę žmonėms, namams bei daiktams, antrajį jų gyvenimą ir tylų džiaugsmą būti kartu. D. Kandrotienė nusipeilnė didžiausią pagyrą, kad beveik nieko to nepasakė žodžiais, viską talpiai sudėjo tarp elucių.

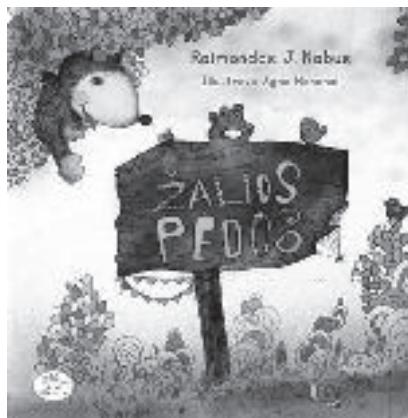
12 Kūryba

Vos keliose vietose išgirsti, kad knygos veikėjas jau kalba ne savo, o rašytojos balsu, žarsto išmintį apie tai, ką autorius susigalvoti moraliniai įsipareigojimai verčia sakyti. Tačiau juk būna knygų, kurios tuo prasideda ir baigiasi. Ne, ne, spintos gyventojų dialogai natūralūs lyg gyvenime ar Holivudo filmuose – jokių lietuviškajai kinematografijai būdingų medinių frazių ir intonacijų (nors gal ir nevykės palyginimas...).

Spintos istorijos sumertos iš atradimų: vaikas tyriėja, šniukštinėja suaugusiuų gyvenimą pažindamas jų daiktus. Sužino, kaip jie auga ne į ūgi, o į plotį, kaip susipažista ir pamilsta, kodėl autobusuose prisiveisia „zuikių“, kuo skiriasi melas nuo fantazijos, kaip susi-

kurti gyvenimą tokį, koks norisi, ir gyventi tokį, kuriu esi skirtas. Istorija dėstoma lyg idealaus gyvenimo formulė: Emilia susipažsta su spinta ir jos gyventojais, vėliau daugiau apie juos sužino, vis daugiau laiko praleidžia kartu ir pagaliau stengiasi jiems padėti konkretiais darbais. Taip užmirštas medžiagos rietimas virsta užuolaidomis – vėjo kupinomis lango burėmis, nes vienas didžiausiu gyvenimo džiaugsmu – suteki kitam laimės ir išpildyti svajone.

Saugusiojo akimis žiūrint, ši istorija atrodytu gana nuobodi: mergaitė užsikabaroja į palėpę, knaisioja si po spintą ir čiaudi, nes yra alergiška dulkėms. Tačiau D. Kandrotienei ne viskas taip paprasta. Ji pamato įvairiausiu nuotykių ir pokalbių detalių, nugirsta gal net per daug. Kartais jos lyg ir nauji, bet niekur nevedantys ir greitai pasibaigiantys takelai mus išvilioja iš pagrindinio istorijos kelio, kuriuo eiti tikrai linksma ir smalsu.

Raimondas J. Nabus „Žalios pėdos“. – „Nieko rimto“, Vilnius, 2013.

O dabar – šiek tiek gryno oro. Mums nusimato ilgas ir smagus pasivaikščiojimas po miškelį gana keistu pavadinimu – „Žalios pėdos“. Neklauskite, kodėl būtent toks, nes jei Raimondo J. Nabaus knygoje apie tai neužsimenama, tai jokios *wikipedijos* nepadės. Sakykime, jog tai viena autorius stilistinių figūrų – numesti ryškią detalę tarsi kokią raudoną pirtinę miške ir nepasakoti, kaip ji čia atsidūrė, nutraukti visus minties nervus.

Taigi. Knygos gyventojai – Žasinas, Voveriukas, Zuikis, išmintingasis Gandras, kakava kveplantis Ežiukas, Meškutis – ilgai ir ramiai gyveno šiaip miške, o pavadinimą pastebėjo tik tada, kai iš jo išejo, vėl sugrižo ir perskaitė iškabą. Simbolika, kad viskas, net patys artimiausiai dalykai, geriau suvokiami žvelgiant iš šalies. Tik knyga ne apie tai. Sunku vienu žodžiu nusakyti, apie ką, bet jie jau reikėtų – apie draugystę. Tačiau čia tik pusė tiesos, nes ši R. J. Nabaus knyga vaikams seka senomis tradicijomis ir megina daiginti nonsenso (o jis nereikalauja, jokių paaiškinimų – tik nuostabos džiaugsmo) stilistiką lietuviškoje vaikų literatūroje. Ir kaip gi jam sekasi? Na, apie tai galbūt kiek placiau. Isivaizduokite, jog skaitydami visai nesenai išsėjusių knygą atsiduriate miškelyje, kuriame mieli ir šiek tiek padykę žvėreliai žaidžia, uogauja, riešutauja, vaikšto vieni pas kitus į svečius. Jūs tikrai žinote, kad tik dabar atsivertėte knygą ir su Voveriuku, Žasinu, Zuikiu ką tik susipažinote, tačiau galvoje netyla aidas, keistas *deja vu* sufleruoja, jog visa tai jau skaitėte. Ir tikrai – Alano Alexanderio Milne'o, Sergejaus Kozlovo tekstai tie siog išsiveržė į R. J. Nabaus knygą.

Lyderis Voveriukas ir jo ekscentriškasis draugas Žasinas susiruošia į svečius pas santūrui ir mandagūjį. Zuikis, kuriam turi surasti dovaną gimtadienio proga. Voveriukas toks išbadėjęs, kad vos tvardosi paramės šokoladinių pyragų ir t. t. Kažkur girdėta, ar ne? Keistojo personažo Sugavoto prosenelis taip pat galėjo būti koks nors Greitgrīšiu. O kai Ežiukas užsisvajoja apie jūrą, nejučia prisimeni kitą Ežiuką, braidžiusį rūke. Na, bet tokioje klasikų nelaisvėje R. J. Nabus blaškosi tik pirmoje knygos dalyje. Teksto pusiaukelėje jam pavyksta persiorientuoti ir keiliauti savais keliais – bent jau iš dalies. O autentiškos kalbos ir idėjų paiešką lauke, žinoma, laukia savos pergalės ir savi pralaimėjimai.

Pripažinkite, juk būna autoriu, kurių tekstus galime suvokti tik kaip nedalomą visumą, o iš kitų kuo puikiausiai pavyksta išsirankioti vertingiausias citatas. Tokių gardžių kąsnelių „Žaliose pėdose“ išties labai daug, nes visi personažai ne tinginiai ir tikri įdomaus gyvenimo kūrėjai, su aiškiai susiformavusiais charakteriais. Kartais autorius komizmas pasiteisina:

„Bet aš labai noriu išgarsėti! – nenurimo Žasinas ir pasikrapštęs pakauši paklausė: – Tik kaip tai padaryti?

– Labai paprasta, – pasakė Voveriukas ir minutėlę pasvarstyti išrėžė: – Prisirišk prie kojos kibireli. Kai eisi, jis garsiai daužysis į akmenis ir kelmus. Taip ir išgarsėsi.“

Autorius tarsi vėl virsta vaiku, Voveriuko galva maštymadas apie nukritusią žvaigždę ir užduodamas sau klausimus, kurie kyla tik visai kitaip žūriničiam į pasaulį. Svarbu, kad ši stilistika tarsi siūlas vytioti per visą personažo istoriją ir mintis. Gaila, kai jis nutrūksta ir pririšamas visai kitos spalvos. Galų gale savą logiką turi turėti net ir juokai, absurdiskos situacijos, visiškos nesąmonės. Žaisti reikia mokėti, ir tai – viena sudėtingiausiu užduocių suaugusiajam.

Žinote, kada R. J. Nabus išties išsimarkauja? Kai žaidžia *blogiecius*. Piktų, iš medžio išdrėbtų žvirblių būrelis ir dar piktesni nenaudėliai bebrai atrodo tokie simpatiški, kad net sunku su jais skirtis. O štai stebuklai, lyrika, drugeliai kol kas tikrai nėra autorius ar kliukas, ant kurio jis toli nujotų. Istorija su egzotiškuoju Elbu, gyvenančiu tamsiame požeminiaiame tunelyje, ir jo magišku rutuliuku, paverčiančiu jį drugeliu, net ir sujungus istorijos gijas atrodo kaip visiškas svetimkūnis. O ir bebrus puolantys drugeliai... Geriau jau tie stebuklai būtų nutikę kokiam nora kitame miške.

„Žalios pėdos“ labai marga ir nevienalytė knyga visomis įmanomomis prasmėmis. Ir joje tiek daug kabliukų. Prie vienų, kaip sako žmonės, galima prisikabinti, tačiau ant kitų tikrai bus galima pakabinti puišias istorijas, kurias autorius, tikėkimės, dar parašys. Kalbos redaktorė kitą kartą gal kiek griežčiau jas parbraukys, o iliustruoti geriau, nei tai padarė dailininkė Agnė Nanana, jau bus sunkoka.

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Privati teritorija

Jurgis GIMBERIS

...kremo moters kūnui ir dvasiai reklama: „Jūs atrodysite dešimčia metų protingesnė, nei esate iš tikrujų“; kas tai galėtų būti vyramas – dantų krapštukai?...

...yra požymių, kad pasauli valdo iškamšos...

...neturėčiau komentuoti kinų gramatikos – ji ne man skirta; kaip ir daugelis TV programų, taip pat – vyriausybinių, partijų, gyvūnų globos ir kitų organizacijų programų bei visokių kitokių organizmų, kurių galbūt ir yra tai, kas vadintina „daiktas savyje“, t. y. gyvena ne saveikoje su kitais; ką aš žinau...

....perspektyvus karinio transporto lėktuvus – įtartinas žodžių derinys; šiaip ar taip, bent jau mane tokios perspektyvos šiurpina...

...norėdamas rašyti apie miestą; apie viską miestę; apie viską; apie viską pasaulyje ir mieste ir apie viską – turi apsispręsti; turi (su)žinoti savo poziciją; kieno tu apkasuose; arba – gal tu laisvasis šaulys; tada – ką tu medžioji; arba – kas tave medžioja; žodžiu, turi turėti šiek tiek daugiau karščio, negu 36,6 laipsnio; žodžiu – šiek tiek karščiuoti; gal net psychiskai; taip – būtent...

...viską lemia požiūris, broliai isterikai, dievaži, galima ir nedaužyti galvos į sieną...

...pagal žinomo priežodžio analogiją – „pinigai išmesti į biudžetą“...

...gal ir pasikartosiu, bet, kad būtų garantuota, – jei sakantijo „tai buvo nežemiško grožio moteris“ paprašytum ją nupaišyti, galbūt jis ir pats suabejotų; nors gali atsitiks, kad išeis būtent „nežemiško“...

...mano galva, kai kurių mūsų problema yra ta, kad didesnė dalis žmonių – normalūs...

...aš tau sakau, broli mano mokesčių mokėtojau, aš atkakliai kartoju – menas yra melodramiškas; vienas menas yra melodramiškas; Šekspyras, Boschas, Breigelis, Dostoevskis, Čiurlionis, impresionizmas, kubizmas, Maleris, Bethovenas, modernas, postmodernas, post postmodernas – „kūryba“ yra melodramiška; niekuo negaliu padėti, galiu tik neminėti netoliiese esančiųjų...

...mes miegame kaip kankinai, poetai ir mastytojai – tokiais veidais; tai atskelii iš lovos mastytojo veidu ir mąstai; apie šį, tą, aną, paskui suprant, kad viskas perniek, susijaudini ir pradedi rašyti, pašyti, šokti, dainuoti, iš plastilino lipdyti, vienu žodžiu – mykti; tada vėl užmiegi kankinio veidu...

...kinas – tai ne siužetas, kinas – fabula...

...užsidažiusios, užsirėdžiusios, kvapais apsišarvavusios – kur jos iš tikrujų?... kas jos?.. atas*, broli mano mokesčių mokėtojau...

P. S. Žinoma, galima būtų pasiginčyti, kas tai yra „iš tikrujų“, bet vis dėlto...

...ne kartą ir ne vieno yra sakyta, bet reikia nuolat kartoti ir pasikartoti: tai, ką sakau, nėra nuospindis...

* atsargiai! – greičiausiai iš prancūziško „atentjon“

Gintauto Skuodo fotografijų paroda „Tapybinė vizija“

Kauno panorama (žiema).

Gintautas Skuodas fotografija susidomėjo prieš daugiau nei dešimtmetį. Šiuo metu jis kuria ir reklamines fotografijos srityje. Autorius pamena, kad pirmasis jo fotoaparatas buvo CMENA 3 M. Dar lankydamas piešimo pamokas pas dailininką A. Siurvilą, perėmė daiktų piešimą plokštumomis, išmoko derinti spalvas, „matyti“ šviesos kritimą ant objekto. Tapybos pamokas autorius sėkmingai pritaikė ir fotografijoje. Parodoje eksponuojamos ant drobės atspausdos fotografijos dažnam žiūrovui iš pirmo žvilgsnio primena tapybos kūrinių.

Fotografijose autorius fiksuoja gerai žinomus Kauno architektūros objektus, senamiesčio gatveles, finkulieriją. Panoraminiuose Kauno peizažuose fiksuojama Santaka skirtingais metų laikais, tad kintantis spalvinis gamtovaizdžio fonas ryškina vis kitokią perspektyvą, kuria kontrastą.

G. Skuodo fotografijoje svarbus vaidmuo tenka spalvai. Iš pirmo žvilgsnio jo darbus norisi gretinti su spalvotu atviruku, tačiau tai tik pirminis išpūdis, kuris itin greitai išsislaido. Impresionistinė spalvų žaismė, subtilūs spalviniai niuansai, šviesos ir tamsos, šešelių kaita suteikia fotografijoms mistinio paslaptingumo. Rūke, migloje ar vakaro priebandoje paskendusi, kiek išblukusi pastato forma fotografijoje suabstraktėja, praranda realius kontūrus. G. Skuodo kuriama fotografinė intriga, netikėtas rakursas vilioja žiūrovą į dar nepažintą pasauly. Autorius fokusuotas ar panoraminis žvilgsnis į pažįstamas Kauno erdves pateikia itin

Kauno senamiestis – Vilniaus g.

Kauno Vytauto bažnyčia.

individualų miesto vaizdinį, kuriame svarbus ne tik istorinės erdvės fiksavimas, bet ir tapybinis štrichas, spalvinis niuansas, vedantis į, atrodytų, kasdienybėje pabodusio miestovaizdžio simboliką.

Gabrielle KUIZINAITĖ

Iki lapkričio 18 d. Kauno klinikose (Eivenių g. 2) Radiologijos klinikos Branduolinės medicinos skyriuje (2 aukštė) veiks kamerinė Gintauto Skuodo fotografijų paroda „Tapybinė vizija“.

Parodų ciklas DUETAI

2013 10 11 - 2013 11 07

Parodos akimirka spalio 11 d. išpinklaidai 17 val.

AUKSO PUVIS

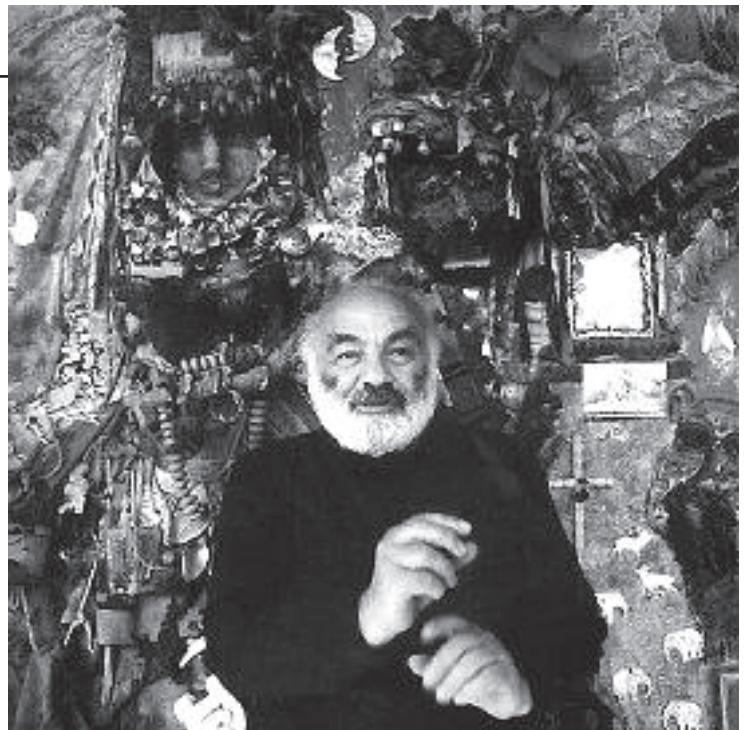

Nijolė Skolastika Liatukaitė
Augustinas Liatukas

14 Vilniaus langas

Andrius JAKUČIŪNAS

Spalio citatos ir aliuzijos

Sergejus Paradžanovas.

Kol visi poetai, poetės ir jiems prijaučiantieji ruošesi festivaliui Poetinis Druskininkų rudo, o paskui jame dalyvavo, sostinėje Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejuje patyliaukais duris atvėrė labai įdomi ir, drįsčiau sakyti, netikėta tarptautinė paroda „Sergejus Paradžanovas. Nežabotos vaizduotės kino genijus“, sudaryta iš S. Paradžanovo muziejaus, veikiančio Jerevane (Arménija), rinkinių. Ekspozicijos autoriai – S. Paradžanovo bičiuliai, muziejaus direktorius Zavenas Sargsyanas ir Ekskursių skyriaus vadovė Neda Dalalyan.

S. Paradžanovas (1924-1990) pasaulio kino istorijoje vertinamas kaip vienas iš dešimties iškiliausių menininkų, kūrusių savita kino kalba. Sulaukęs pasaulinio pripažinimo S. Paradžanovas paliko ryškų pėdsaką net trijų valstybių - Ukrainos, Arménijos ir Gruzijos - kino istorijoje: Ukrainoje, A. Dovženkos kino studijoje, 1964-aisiais sukūrė filmą „Užmirštą protėvių šešelį“; bene garsiausia S. Paradžanovo juosta „Granato spalva“ (*Sajat Nova*) 1968 m. sukurta „Arménfilme“, o filmai „Legenda apie Suramo tvirtovę“ (1984) ir „Ašik Ke-rib“ (1988) - „Gruzijafilm“ aukso fondas.

Išskirtinio talento ir, kaip teigiamą, ugningo temperamento menininkas buvo nepatogus, gąsdino Sovietų Sąjungos valdžią, todėl S. Paradžanovą apšmeižė, apkaltino nebūtais dalykais ir kelis kartus kalino, etapais siuntė per lagerius. „Man uždraudė kurti filmus, – aš pradėjau daryti koliažus. Koliažas – tai supresuotas filmas“, – sakė S. Paradžanovas.

„Jei ne kalėjimas, vargu ar S. Paradžanovas būtų émesis koliažų, - iš tikinės arménų kilmés ukrainiečių kino režisierius Romanas Balajanas. - Ukrainos valdžia, ikišusi S. Paradžanovą į kalėjimą, paskelbė visam pasauliui, kad Sergejus genialus. Gal iki lagerių kai kas tuo ir abejojo. Sovietinė Ukraina norėjo palaidoti Paradžanovą, o iš tikrujų padarė Sergejų nemirtingą. Jie jį pasodino, o jis ir lageriuose kūrė, padovanojo - jiems, sau, mums visiems - ispūdingą koliažų grožybę.“

Ekspozicijoje – 40 unikilių S. Paradžanovo koliažų, asambliažų, nepaprastos kalėjime sukurtos lélės (viena jų, pasiūta iš maišo atraižų, – „Paradžanovas rojuje“). Geriau pažinti šios asmenybės gyvenimą ir kūrybą padeda fotografijos, jo rašyta biografija, laiškai iš lagerių, ir kalbos, pasakytos Minske 1971 m. gruodžio 1-ają per susitikimą su Baltarusijos kūrybiniu jaunimu ir jaunaisiais mokslininkais, išrašo kopija (tas pasisakymas buvo tikroji įkalinimo priežastis). Viena salė skirta garsiausiam S. Paradžanovo filmui „Granato spalva“; kita – nuolat rodomiems filmams apie S. Paradžanovą, dar kita atkuria jo namų dvasią.

Galėtume rasti ir S. Paradžanovo sąsajų su Lietuva. Tai – Stasio Krasausko S. Paradžanovui dedikuotas paveikslas, informacija apie neviešintą menininko apsilankymą Vilniuje ir jo siūlymą Lietuvos kino studijoje kurti filmą „Stebukladarys iš Odensės“, paremtą H. Ch. Anderseno pasakų motyvais. O vieno lietuvių režisieriaus filmo vertimą, nuskambėjės per tą nelemtą pasiskymą Minske 1971-aisiais, yra KGB darytame išraše...

Paroda veiks iki lapkričio 30 d. Renginio metu vyks S. Paradžanovo filmų trečiadieniai – bus pri- statyti jo garsieji vaidybiniai filmai ir Lietuvoje ne- rodytos dokumentinės juostos „Akop Ovnatanian“ ir „Arabeskos Pirosmanio tema“. Spalio 23-25 d. pa- rodoje viešės garsus Gruzijos fotomenininkas, S. Pa- radžanovo bičiulis Jurijus Mečitovas – jis ketina parengti paskaitas „S. Paradžanovo estetikos išta- kos (Tbilisio fenomenas – multikultūrinės visuomo- menės gyvenimas ir raiška; šeima, kurioje formavosi būsimo menininko charakteris ir asmenybė)“; „Trys trijų tautų išskirtiniai kino šedevrai: „Užmirštų protėvių šešeliai“ (Ukraina), „Granato salpa“ (Arménija), „Legenda apie Suramo tvirtovę“ (Gruzija); „Menininkas šiuolaikiiniame pasaulyje. S. Paradža- novio kūryba“. Lapkričio 5, 6 d. planuojami rengi-

niai su filmo „Užmirštų protėvių šešeliai“ aktore Larisa Kadočnikova (Ukraina). Baigiantis parodai numatyti keli susitikimai su S. Paradžanovo muziejaus direktoriumi Zavenu Sargsyanu.

Dar vienas įdomus renginys sostinėje - spalio 10 d. 18.30 val. Jerevane gimus žymus poetas, prozininkas, dramaturgas ir žurnalistas Vladimiras Chananas, rašantis rusų kalba, Vilniaus žydų viešojoje bibliotekoje (Gedimino pr. 24) rengia susitikimo vakarą su literatūros gerbėjais. Pranešama, jog tai ne pirmas tokio pobūdžio autorius susitikimas Lietuvoje – prieš keletą metų paties V. Channo skaitomas kūrybos buvo galima pasiklausyti Vilniaus žydų bendruomenėje. Susitikime dalyvaus ir svečią pristatys Vilniuje gyvenantis poetas, vertėjas ir dramaturgas Vitalijus Asovskis.

Rašytojas daugiausia gyveno Carskoje Sieno ir Sankt-Peterburge (buv. Leningrade). Žymus peterburgiško *underground'o* atstovas. Išsilavinimas – istorikas. Siekdamas išsaugoti literatūrinės kūrybos laisvę, dirbo literatu, šaltkalviu, laborantu, sargu, katalinės operatoriumi.

Sovietmečiu oficialių publikacijų nebuvvo, nes natūraliai atsirado „antrosios literatūrinės tikrovės“ eilėse, - komplikuotas santykis su tuometine konjunktūra savaip susieja ši kūrėjų su minėtuoju S. Paradžanovu. Daugiausia spausdinosi „samizdate“ ir „tam-izdate“, t. y. JAV, Anglijoje, Prancūzijoje, VFR, Austrijoje, Lietuvoje, Izraelyje. Išleido knygas: „Vienadienis svečias“ (Jeruzalė, 2001), „Fakto aura“ (Jeruzalė, 2002), „Aukštyn laiptais, vedančiais ant palangės“ (Jeruzalė, 2006), „Rudeniniai Sostinės ir Provincijos motyvai“ (Jeruzalė, 2007), „Sugrįžimas“ (Sankt Peterburgas, 2010). Taip pat spausdinė pjeses ir daug publicistinių straipsnių Izraelio ir JAV periodikoje.

Iki repatriacijos į Izraelį 1996 m. iš eilės šešiolika metų atvažiuodavo į Lietuvą pagyventi Liškiai-voje prie Druskininkų arba Vilniuje. V. Chanano poezijoje dažnai aptinkama Lietuvos tema:

Как я бываю спасителем в этики похмелья?
В природе много людей чьи Несколько неуважают.
И у которых добродетели нечестивы.
Иде забыть прошлое и начать новой.
Конечно же не буду я такими звать.

Iš eileraščio „Toje sapnų ir tylos vietoje“
(„Любовь и смерть в Калининграде“)

Anot Vilniaus žydų viešosios bibliotekos ve-
dėjo Žilvino Beliausko, būdamas istorikas, V. Chana-
nas savo kūryboje meistriškai sieja praeitį su da-
bartimi. Jo citatos ir aliuojos tikrovę pateikia kaip
iš tiesų nenutrūkstamą procesą, kuriame žmogiš-
kasis likimas tampa dalimi to, ką vadiname istorija
arba tiesiog pačiu gyvenimu.

Romualdas RAKAUSKAS

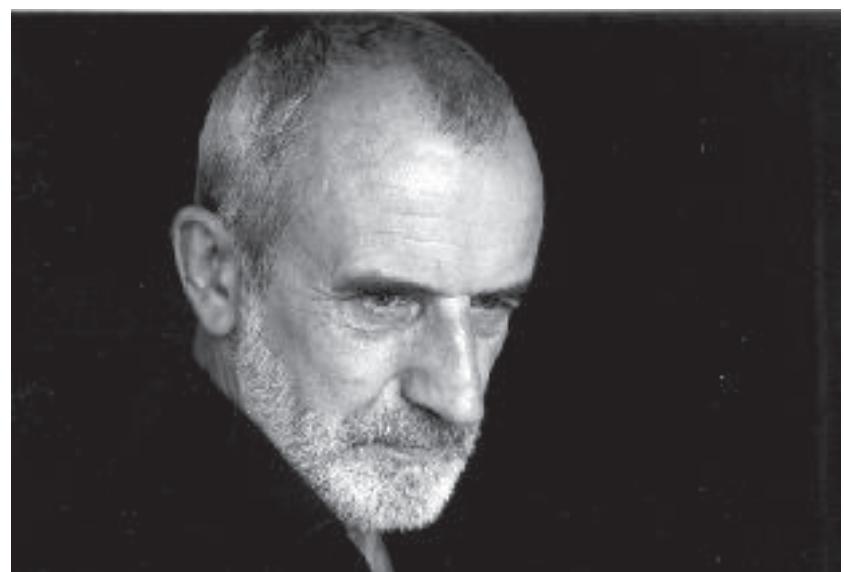
Į šį spaudai rengiamą albumo

Triveidė knyga

Režisierius Rimas Tuminas

Tuminų vasarvietėje prie Semeliškių, Prūsiškės kaime, išfotografavęs keturias juostas jaučiu, kad tris reikalingus kadrus jau turiu ir galima būtų atsisveikinti. Bet Rimas nepietavus nepaleidžia. Kol prie jau iškeptų voveraičių laukiami išverdančių bulvių, vis dar fotografuoju išraiškingas režisieriaus veido mizanscenas ir dukros Gabrielės motiniškus pasidžiaugimus. *Nikonas* praryja dar dvi juostas. Nepasotinamas kokybės alkis! O kiekybė fotografijoje dažniausiai ir gimdo kokybę.

16 Teatras

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Vyšnių sodas po šalnos

Gajevas Leonidas Andrejevičius (akt. Sigitas Šidlaukas),
Lopachinas Jermolajus Aleksejevičius (akt. Tomas Rinkūnas).

Nacionalinis Kauno dramos teatras kviečia į premjerą. 94-ojo kūrybinio sezono pradžią – klasikos interpretacijos. Antono Čechovo trijų dalių komediją „Vyšnių sodas“ šį kartą inscenizavo jau nosios kartos režisierius Artūras Areima. Paklaustas, kaip sekasi naujai atskleisti pjesę, seniai virtusią kanonu, Lietuvoje statytą jau ne vieną kartą (Rimo Tumino, Eimundo Nekrošiaus spektakliai), matyt užsienio teatruse, A. Areima prisipažino, jog senieji pastatymai jam įtakos nedaro. Tačiau tuo patikėti sunku – naujoji interpretacija labai primena atsaką į šias „konstantas“. Tiesa, paskutinį kartą apie „Vyšnių sodą“ Lietuvoje kalbėta kaip apie eksperimentinį projektą: suomų režisierius Kristianas Smedsas atsakymu į pjesėje keiliamus klausimus ieškojo ne teatrineje erdvėje, o nykstančioje pavilnės sodyboje ir pabréžė kūrybinių dirbtuvų svarbą. Žodžiu, kitas kelias jau buvo pramintas.

Pjesės istorija niekada nebuvo aiški ir tolygi. Ginčai dėl jos žanro ir interpretavimo kilo jau per pirmąjį pastatymą Maskvos dailės teatre 1904-aisiais. Autorius buvo šventai išsitikinęs, kad „Vyšnių sodas“ bus linksma, lengvabūdžia komedija. O psichologinio teatro kūrėjas Konstantinas Stanislavskis pastatė dramą – tikrą tragediją. Taip jau

pačiose ištakose užsimenzgė intriga, kurią labai įdėmiai analizavo A. Areima, kurdamas naujajį spektaklį. Lietuvoje iki šiol vyravo „rimtoji“ „Vyšnių sodo“ tradicija. Režisierius taip pat perspėja, jog „ši pjesė nėra tradicinė komedija, veikia drama apie nemokėjimą gyventi šiandien“. Tai nei tragedija, nei komedija, net ne tragikomedija, kuri, režisierius nuomone, sukuria pramoginį teatrą. Todėl šį kartą apsistota ties absurdoo teatro formomis, kuriuos leido pasiekti pagrindinį režisūrinį tikslą – išvengti sentimentalumo ir patetikos. Na, jų, galime užtikrinti, spektaklyje tikrai neliko. Klausimas – kas atsirado laisvoje vietoje?

A. Areima – „teatrališko“ teatro kūrėjas. Tokios raiškos ieškota ir „Vyšnių sode“. Grotesko, farso, klounados, alogiškumo, emocijų utriravimo stilistika nutrina anksčiau susiklosčiusias šio kūrinio formas. A. Areima palieka tikslų pjesės karkasą – nepakeistas nei laikas, nei vieta, nei dialogai, tačiau mėginama viską pradeti nuo pacių pradžią, tik jau kitaip. Režisierius baiminasi, kad naujasis pastatymas neliktu bekraujé klasikos imitacija, atkartojimas, kurioje vaizduotė nesukurs jokių naujų vaizdinių. Tik, valydamas dulkes, ieškodamas originalumo, nuklysta taip toli, kad beveik nepalieka galimybų į veiksma scen-

noje reaguoти rimtai. Praeities nostalgijos ir ateities baimės išvarginti veikėjai, kurie čia netenka nei herojų, nei antiherojų titulų, tampa arba gyvuliškai agresyvūs, arba vangių apatiški aplinkai. Nors ko daugiau galima tikėtis šalnos pakastame sode?

Absurdas, teatrališkumas ir naivumas yra kertiniai naujojo pastatymo akmenys. Naivumas šiuo atveju apima jautrumą, donkichotiškumą, paprastumą ir atvirumą. A. Areima prisipažino, jog „Vyšnių sodą“ statyti pasirinko tada, kai atsirado norinčiųjų juo atsikratyti ir atimti galimybę būti teatre – iškirsti jo vyšnių sodą. Tikriausiai toks griežtas atsakas lėmė ir režisūrinę poziciją be jokių skrupulų ir nuolaidų. Kažkas sako, jog A. Areima griauna teatrą, o jis tarsi dar kartą nori įrodyti, kad turi teisę statyti savaiip. Taigi spektaklis dedikuotas pačiam teatrui, neišsemiamoms jo formoms bei galimybėms, gebėjimui koreguoti šiandieną. Paprastumas turėtų išvaduoti nuo išankstinių nusistatymų, nuorodų, ką ir kaip reiktų suvokti A. Čechovo tekste, išgirsti ji lyg pirmą kartą.

„Žiūrėdami „Vyšnių sodą“ žiūrovai turi apsi-dairyti aplinkui, suvokti, kas vyksta dabar. Juk mes nieko nevertiname, nebesaugome: nei savo gyvenimui, nei gamtos. Mūsų ezerų pakrantės apstaty-

Gajevas Leonidas Andrejevičius (akt. Sigitas Šidlaukas).

Ranevskaja Liubovė Adrejevna (akt. Daiva Stubraitė) ir Trofimovas Piotras Sergejevičius (akt. Saulius Čiučelis).

tos turtuolių vilomis. Žmonės nebeskaito knygų, intelligentiją keičia šiandieniniai „mužikai“. Todėl teatras privalo likti kultūros istaiga, o ne lėkštų pasilinksminimų vieta. Jis neturi nusileisti iki kvailių lygio. Todėl, jei kas nesupranta, nepriima jo formų, turėtų pasidomėti, gilintis, o ne atmesti kaip neigiamybę“, – ieškančių ir protinę žiūrovų savo spektaklyje tikisi sulaukti režisierius.

Tačiau tai, ką A. Areima sumini, yra tik pasekmės. Priežastys glūdi daug giliau. Galbūt tai ir yra spektaklio leitmotyvas – neatidumas vienas kitam, rūpinimasis tik savo nauda ir gerove. Pjesėje niekas nepamato ir neišgirsta esančiojo greta. Spektaklyje dar šiurkščiau – veikėjai sulaukia smūgių ir riksimo. Ir šis storžieviškumas atrodo kaip nenuplauamas bendarvimių ir buvimių kartu dengiantis purvo sluoksnis, per kurį negali pajusti kito žmogaus, jo kitoniškumo ir svarbos savo gyvenime.

„Viešpatie, tu davei mums milžiniškus miškus, neaprēpiamus laukus, toliausius akiračius, ir čia gyvendami patys turėtume būti tikri milžinai...“ – tai viena svarbiausių citatų, kuriomis režisierius parėmė savo spektaklio viziją. Absurdo dramoje tarp teatrinių efektų retkarčiais nuskamba itin skausmingos gaidos, kurios ir turi sudėlioti vertybinius taškus. Tai, kas sakoma šioje citatoje, yra svarbu, o visa kita socialinė, kultūrinė terpė, tai, kad sodas bus arba nebus parduotas, tėra detalės, nes nė vienas sprendimas situacijos jau neišgelbėtu. Todėl galima sau žaisti ir maivytis. Juk kiekvienas pjesės veikėjas taip ir lieka neatskleidęs savo žmogiškųjų savybių, neatranda nei savo vietas, nei laiko. Kiekvienas įkalintas socialinio sluoksnio, gyvenimo būdo rėmuose, tad paklūsta tam tikroms žaidimo taisyklėms. O jos visiems skirtingos ir dažniausiai tarpusavyje susikertančios. Praeitis jau seniai prarasta, o studento lūpomis nusakoma ateities vizija tėra tuščia, skambiais žodžiais apipinta iliuzija.

Fantasmagorija mirties akivaizdoje, nes niekas negali išsigelbėti: „Vis tiek mirsime.“ Tyla ir desperacija susikerta tarpinėje pozicijoje: tarp praeities ir ateities, Paryžiaus („ten“) ir Vyšnių sodo („čia“). Kiekvienas suluošintas ir nuvargintas gyvenimo neišspildymo. „Ranevskaja mūsų pastatyme nėra jokią žvaigždė, kuri būtų nusipelniusi pagarbą. Nei ji, nei kas kitas nėra tikrasis herojus. Visi ateina su savais skauduliais, žaizdomis iš, gyvenimo, kuriame niekas niekam nepadeda, nebenundrauja“, – savo vaidmenį pristatė aktorė Daiva Stubraitė. Ji pasakojo ir apie improvizacinius spektaklio ypatumus. Kiekvieną kartą režisierius aktoriams leidžia vaidinti taip, kaip jie tą dieną jaučiasi. Apskritai kūrybinis procesas buvo grįstas visišku pasitikėjimu ir laisve svarbius dalykus atrasti patiemis. Nurodymų iš A. Areimos aktoriai sulaukia itin mažai, nes nėra jokio nustatyto darbo plano. Todėl tenka daug kalbėtis, analizuoti, interpretuoti. Pirmoji spektaklio dalis buvo pakeista kokius penkis kartus, nes niekaip nepavyko rasti tinkamos stilistikos. Tiesa, ir dabar visos trys dalys atrodo kaip skirtingi nesusijungę sluoksniai, nes visų jų stilistika ganėtinai skiriasi.

Tokia kūrybinio darbo specifika, žinoma, įmanoma tik pasitelkus patikimą komandą. Gal todėl A. Areimos spektakliuose išlieka nuolatinis aktorių branduolys, o prisideda tik vienas kitas, kaip jis sako, norintis daug ir labai rimtai dirbtai.

„Vyšnių sodo“ scenografiją kūrė A. Areima ir Povilas Ramanauskas, kostiumų dailininkė – Monika Gurskytė, muzikinis apipavidalinimas – Gabrielės Griciūtės. Pagrindinius vaidmenis sukūrė D. Stubraitė, Tomas Rinkūnas, Inga Mikutavičiūtė, Indrė Patkauskaitė, Sigitas Šidlauskas. Deja, jau pačioje pradžioje premjerą paženklinio nelaimė – susižeidė aktorius Tomas Erbréderis, tad tolesni spektakliai šiek tiek nukeliami. Ką tai reiškia, teatralai tikriausiai žino.

Nacionalinio Kauno dramos teatro archyvo nuotraukos

Dalios Tamulevičiūtės premija – klaipėdiečių spektakliui „Paukštyno bendrabutis“

Šviesaus atminimo režisierės Dalios Tamulevičiūtės premija šiemet skirta Klaipėdos jaunimo teatro spektakliui „Paukštyno bendrabutis“, kurį pagal dramaturgo Mindaugo Nastaravičiaus pjesę pastatė režisierius Valentinas Masalskis. Spektaklio scenografijos autorė – dailininkė Renata Valčik, kompozitorė – Nijolė Sinkevičiūtė.

Pirmadienį Varėnoje prasidėjusime D. Tamulevičiūtės profesionalių teatrų festivalyje spektaklio kūrėjams įteikta 70 tūkst. litų premija ir dailininko Sauliaus Vaitiekūno sukurtas atminimo ženklas.

Konkurso programe iš viso buvo pristatyti ir ekspertų komisijos įvertinti aštuoni spektakliai – „Už durų“ (rež. I. Jarkova), „Katedra“ (rež. O. Koršunovas), „Paukštyno bendrabutis“ (rež. V. Masalskis), „No Awards“ (rež. V. Bareikis), „Stirna“ (rež. P. Ignatavičius), „Šventmarė“ (rež. A. Kinderis), „Tėcio pasaka“ (rež. Kūrybinė studija PetPunk ir Atviro rato aktoriai), „Diena ir naktis“ (rež. S. Rubinovas).

Pasak Klaipėdos jaunimo teatro vadovo V. Masalskio, šis įvertinimas – didelis jauno teatro paskatinimas ir toliau žengti užsibréžtu keliu.

„Mes kuriame teatrą, kurio esmė – ne pavieniai, kartais susitinkantys menininkai, o stipri trupė, einanti viena kryptimi. Džiaugiuosi, kad vis dar yra tikinčių būtent tokiu teatru. Ne tik linksminčiu, bet ir siekiančiu žiūrovą apkristi prasme, kelti klausimus, į kuriuos būtina visiems kartu ieškoti atsakymų, nors jų galbūt ir nėra“, – teigė vienas žymiausių Lietuvos aktorių, režisierų ir teatro pedagogų.

Aštuoniuose Lietuvos miestuose apsilankės vištienos fasuotojų kasdienybę gvildenantis „Paukštyno bendrabutis“ šiuo metu statomas ir Prancūzijos mieste Lione. Akvilės Melkūnaitės į prancūzų kalbą išverstą pjese režisuoja aktor-

ius, „Le Griffon“ teatro meno vadovas Bobas Dantonelis.

Pernai įkurto Klaipėdos jaunimo teatro repertuare – dviejų krypcijų spektakliai, kuriami Klaipėdos universiteto Menų fakultetą jau baigusiu ir Jame dar studijuojančių aktorių kolektyvo. Šis teatras žiūrovams pristato šokio, judesio ir muzikavimo spektaklius bei šiuolaikinę lietuvių dramaturgiją.

Šiuo metu aktoriai repetuoja antrą – mažos ir tuštėjančios mokyklos temai skirtą – M. Nastaravičiaus pjese „Kitą mokyklą“. Lapkričio mėnesį pasirodysiančiame spektaklyje pagrindinių vaidmenų kuria V. Masalskis. Rudenį žiūrovai bus pakviesi į dar vieną premjerą – spektaklį „Sudie, idiotai!“ pagal Justo Tertelio pjese.

„Paukštyno bendrabutis“ – ketvirtas spektaklis, apdovanotas šviesaus atminimo režisierės, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Vaidybų ir režisūros katedros vedėjos D. Tamulevičiūtės premija. Jos tikslas – įvertinti ir skatinti teatro meno kūrėjų iniciatyvas bei meninę savaišią, scenos meno kūrinių pagal lietuvių literatūrą sukūrimą, ugdyti lietuvių literatūros kūrėjų ir teatro tarpusavio ryšius.

Pirmają premiją 2010-aisiais gavo teatro laboratorija „Atviras ratas“ už spektaklį „Antigone (ne mitas)“, 2011-aisiais apdovanota „Ceazario grupė“ už spektaklį „Nutole toliai“, o pernai šia premija įvertintas Kauno valstybinio dramos teatro spektaklis „Liūdnas Dievas“.

„Nemuno“ informacija

18 Susitikimai

Aldona ŽEMAITYTĖ

Dzūkiškos akvarelės

Introdukcija

Tai atsitinka jau aštuntą kartą. Kas dveji metai Varėnos rajono mero Vido Mikalausko iniciatyva pagal Reginos Svirskienės (Varėnos savivaldybės Kultūros ir švietimo skyriaus vedėjo pavaduotojos) scenarijų rengiami vadinamieji kraštiečių susitikimai. Jie vyksta rugsėjo pradžioje, likus kelioms savaitėms iki garsiosios Grybų šventės Varėnoje, iš kurių rugsejo paskutinį šeštadienį renkasi visa Lietuva ir kurios populiarumas kasmet auga lyg ant mielių. Na, o kraštiečių susitikimai vyko ir Varėnoje, ir prie Lavysos ežero, keliskart ir Marcinkonyse, Dzūkijos nacionalinio parko teritorijoje. Erdviame Marcinkonių etnografinės sodybos kieme sutelpdavo visų rajono seniūnijų kviestiniai svečiai, o dideliam kluone, kurio viename gale įrengta scena, pasirodydavo kraštiečiai ir „naujieji dzūkai“, parengę koncertines improvizacijas. Siemet pirmąjį rugsejo šeštadienį kraštiečių šventė vyko Merkinėje.

Kas tie kraštiečiai? Visų pirma – senbuviai: šilinai, grunitiniai (žemininkai) ir panemunių dzūkai. Cia gimę ir augę, čia visą gyvenimą grybus, uogas, vaistines žoles šiluose rinkę, savo kaimuose, nudirbdami įvairius darbus, amželį praleidę... Garbingi senoliai, kurių veiduose šviečia žymaus kraštiečio Vinco Krėvės aprašyta išmintis. Antra grupė – solidūs viduramžiai ponai inteligentai, baigę Varėnos rajono vidurinės mokyklas, iškeliauę iš didelius miestus aukštųjų mokslių siekti ir tapę menininkais, mokslininkais, pedagogais, verslininkais... O trečia grupė keičiasi – pusiau dzūkai, pusiau ne... Tai „naujieji dzūkai“, daugiausia miestiečiai, nusipirkę sodybas etnografiniuose kaimuose šalia Merkio ir Nemuno, Dzūkijos šilių gyvenvietėse. Jie iš ši gražų kraštą atvyksta tik vasarą, kad iš vandenų, medžių ir smėlėtų atšliaicių pasiemtų dvasinės jėgos ir, žinoma, prisikauptu misko teikiamu gėrybiu...

Visi išvardyti svečiai tą rugsejo šeštadienį buvo sukviesti į aštuntajį susitikimą Merkinėje. Šių eilicių autorė ne kartą dalyvavo tokiose šventėse, bet Merkinėje surengtas susitikimas paliko didžiausią išspūdį. Gal todėl, kad ši istorijos ir gamtojautos ženkli prisotinta vietovė yra dvasinė Dzūkijos sostinė, anot pačių merkiniečių. Didelį postūmij miestelio gyventojų sutelktumui, užtikrinusiam ir šios šventės sekme, padarė prieš ketvertą metų čia vykés Merkinės 650 metų jubiliejaus minėjimas, kurį bendromis jėgomis šauniai suorganizavo rajono ir Merkinės šviesuomenė. O ši pavasarį čia išteigta mažoji Kultūros taryba, vienijanti vietos intelligentijos žiedą. Ji ir parengė turinį kraštiečių susitikimo programą. O pasukui jau pati šventė primasino gausių svečių.

Saulėtas rytmetys. Miestelio aikštė su šalimais lyg

Šventės dalyviai iš bažnyčios skubėjo į Merkinės aikštę, kur vyko parodos, koncertas.

Merkinės bažnyčioje klausytojų jausmus skaidrino maestro Virgilijaus Noreikos atliekamos dainos ir giesmės.

gulbė baltuojančiu atnaujintu Krašto muziejumi darbušcia. Bet pirmieji svečiai jau registruojami taip pat atnaujintame Varėnos kultūros centro Merkinės filiale. Nors Kultūros centro salė po remonto, deja, liko gana monotonika ir neišvaizdi, ją atgaivino ir susildė jauno talentingo dailininko Algimanto Roko Černiausko, baigusio Merkinės gimnaziją ir Vilniaus dailės akademiją, paveikslas „Saulėtekis“. Vasara beveik baigesi“. Tai išpūdingas didelės apimties (300 x 450 cm) kūrinys, kuriamo menininkas drąsiais potėpiais sukūrė tikrą besimainančių spalvų simfoniją. Slėpininguo ryte bundančios gamtos grožį, iškylanči iš snaudulingų nakties apžavų, jis perteikė su didele energine tapybos jėga. Spalvos veržiasi viena pro kitą, trykšta gaivi nuotaikų kaita, kurios dinamika sunekiai suvaldytų net prityręs menininkas. Paveikslas mainosi ir sužiburiuoja naujasis tonais – priklausomai nuo apšvietimo ir žiūrėjimo kampo.

Taigi tapytojas A. R. Černiauskas kūrybinės biografijos pradžioje pademonstravo profesinį pajegumą ir drąsą (ne kiekvienas gali suvaldyti didelę drobę siaučiančią spalvų jūrą). Paveikslas tapo ne tik puošybiniu, bet ir architektūriiniu salės akcentu. Beje, tapytojo darbų galima pamatyti nuo spalio 16

d. veikiančioje jo parodoje Vilniaus Senamiesčio menininkų galerijoje / dirbtuvėje. Dešimties kūrinių ciklas pavadinčias „Primityvūs pusryčiai. Pievelė, kepsnys ir artimojo veidas“. I dailės meno sceną žengia naujas veržlus herojus...

Merkinės kultūros centras atgijo nuo pavasario, kai jam émė vadovauti Varėnos mero V. Mikalausko surastas jaunas talentas – entuziastingoji Jurgita Česnulevičienė, iki tol pasireiškusiu kultūros baruose Vilniaus kultūros centro foje ji organizavo Varėnos J. Čiurlionytės menų mokyklos Merkinės skyriaus vaikų piesinių parodą. I apmirusį jaunimo gyvenimą J. Česnulevičienė atnešė gaivaus véjo, subūrusi jaunimo šokių kolektyvą „Versmė“. Išitrauki į energingesnę veiklą ji paskatino Merkinės kultūros centro folkloro ansamblio dainininkes, kurioms daug metų vadovauja Laima Jakštienė.

Dzūkijos nacionalinio parko Lankytojų centro parodų salėje svečiai turėjo retą progą susipažinti su unikiniu vietiniu Merkinės menininkų paveldu. Tai keramikės Rūtos Indrašiūtės ąsociai, vazos, dubenys ir dubenėliai, dekoratyvinės lėkštės, ištapytos ne tik vingriais ornamentais, bet ir ištisomis siužetinėmis scenomis. Tokios filigraniškos tapybos... molyje gali pavydėti ir prityrē profesionalai. R. Indrašiūtė savo menu prilygsta ne tik Lietuvos, bet ir europinės tai-komosios dailės meistrams. Salės palubėje tykiai suspaži dzūkių pynęjų pamégti „šviestuvai“ – Laimos Saviščevienės šiaudinių sodai...

Kaip dangiškos apsaugos fonas R. Indrašiūtės keramiką gaubia nesenai mirusio vargonininko ir dievdirbio Jono Gregoravičiaus religinių siužeto menas: dulsvuo auksu spalva švytintys tapybos paveikslai, primenantys senovinius gobelenus. Jie skleidžia nežemiško grožio šviesą. Lankytojų ilgėliau stabtelėti ir pamästyti priverčia brolių Algimanto ir Mindaugo Černiauskų, valstybės ir tarptautiniu mastu pripažintų profesionalų fotografų, paroda „Šilinai, grunitiniai ir panemunių dzūkai“: tarsi lėta sakmė teka pasakojimas apie dzūko sielą, išskiriančią jautria gamtojautą, jaudinancią naivumu, kai šiai永久 permaningais laikais pasitikima Dievo Apvaizda, kai, keičiantis gyvenimo būdui, reikia išlikti savimi. Senieji dzūkai išlieka. O jaunimas?.. Jų, kaip ir kitus globalaus laiko augintinius, veikia tos pačios mados, tie patys norai ir idėjos.

Tokia buvo šventės introdukcija. Dariaus ir Girėno aikštėje, šalia muziejaus, išskirtė tradicinių amatų puoselėtoojai: kalviai, medžio drožėjai žolininkės ir žolininkai, kulinarinio paveldo meistrai. Šalia jų kulkai prisiglaudė naujoji rašytojo Kazio Sajos knyga „Kinivarų raštai“ su išpūdingomis dailininko Gedimino Leonavičiaus iliustracijomis. Tai ironiško liūdesio ir sarkastiško juoko sklidina kūrybos rinktinė, atspindinti šimtametės mūsų tautos sakmes, pasakas, tradicijas... Mokslininkas ir rašytojas Vygaandas Čaplikas pristatė savo ir jau Amžinybėn išėjusios daili-

ninkės Gražinos Didelytės solidžią knygą „Dainavos klomai: tarp ledynmečio ir dabarties“. Šventėje dar buvo galima išsigyti anksčiau išleistą Gerdos Gudjurgienės eseistikos knygą „Atmintis yra rojus“ apie istorinę ir dabartinę Merkinę.

Šventės tradicijos naujove reikia laikyti Merkinės „kultūros tarybos“ sumanymą vienu metu rengti tris kraštiečių susitikimus skirtingose vietose: Vinco Krėvės gimnazijoje rinkosi Merkinės pedagogai, gimnazistai, miestelio bendruomenės nariai – pasikalbėti su rašytojais ir mokslo atstovais. Užsimezgė nuoširdus pašnekesys, kurį sumanai vedė Varėnos bibliotekos direktorius Eitaras Krupovičius ir V. Mickevičiaus-Krėvės gimnazijos direktorė Regina Sakalauskienė. Rašytojai, ypač mokslininkai, buvo apipilti klausimais, nes nedažnai pasitaiko tokia proga – sužinoti, paklausti, padiskutuoti.

Merkinės kultūros centre būriavosi rajono kultūros darbuotojai, norintys pamatyti ir išgirsti miestelio svečių teatralus, muzikus. Juk atvyko legendinis Kauno valstybinio choro vadovas, Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas prof. Petras Bingelis, kompozitorius Juozas Širvinskas, solistė Aistė Širvinskaitė, daug žadantis Lietuvos muzikos akademijos studentas Laimonas Bendaračiūnas, aktorė Olita Dautartaitė... Šį susitikimą vedė J. Česnulevičienė.

Dzūkijos nacionalinio parko lankytųjų parodų salėje vyko Varėnos J. Čiurlionytės menų mokyklos pedagogų vareniskių ir merkiniskių, taip pat ir svečių dailininkų susitikimas. Jam vadovavo Algimantas Černiauskas.

Šie renginiai – tik ižanga, šventės išibėgėjimas. Kulminacija, kaip ir dera, pasiekta dienovidžio metu. Vidurdienį šventės dalyviai (išskyrus amatininkus, kurie nenorėjo likimo valiai palikti savo dirbinių) rinkosi Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčioje. Visus juos šv. Mišiomis pasitiko Merkinės klebonas, bažnytinės teisės daktaras Robertas Rumšas, Merkinės jaunimo choras ir garbingas svečias, Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas prof. Virginijus Noreika.

Dienovidžio metas

Svečiai ir miestelio bei jo apylinkių gyventojai pamažu pripildė istorinės Merkinės bažnyčios erdvę. Nereikia spėlioti: susirinkusieji labai laukė V. Noreikos pasiodymo. Maestro merkiniskiams pristatyti nereikia. Jis miestelyje lankydavosi ir koncertuodavo

Rašytojas Kazys Saja dalija autografus.

dar sovietmečiu, nes buvo susibiciuliauves su tuometiniu Merkinės tarybinio ūkio direktoriumi, šviesaus atminimo ir plataus akiračio žmogumi Alfredu Pautieniumi. Ne tik garsusios operos solistas Merkinės žmonėms atlikdavo arijas, sodrias lietuviškas dainas. Ir merkiniskiai A. Pautienius deka būdavo dažni svečiai Vilniaus operoje...

Taigi šiemetė šventinė iškilmė bažnyčioje prasidėjo Mišiomis ir prasmingu parapijos dvasios vadovo kun. R. Rumšo pamokslu. Jo žodžiai tikriausiai pasiekė ne tik svečių – menininkų, mokslininkų, politikų, verslininkų, bet ir eilinių Merkinės seniūnijos žmonių širdis. Visi mes bent valandėlei stabtelime tirštame gyvenimo šurmulyje ir savęs paklausiamė: kas aš esu? kur einu? koks mano gyvenimo tikslas? kuo ir kaip gyvena mano kaimynai, mano tauta ir valstybė?

Nors esam laisvi tarp laisvų civilizuoto Vakarų pasaulio žmonių, nors esam savarankiška, nepriklausoma valstybė, mus dar gaubia nueinančio sovietizmo šešėlis. Dar bijom biurokratų savivalės, meilikaujam turtuoliams (arba slapta jų nekenčiame), nors galbūt esam už juos išmintingesni ir doresni. Mumyse per du Nepriklausomybės dešimtmecius beveik nepažadinta iniciatyva ir savarankišumas, kuri pusė praėjusio amžiaus samoninguai žlugdė „tarybų valdžia“. Dar nedažnas susimąsto, ką jam reiškia tauta, valstybė, tėvynė, gėris ir blogis... Pasak kunigo R. Rumšo, tėvynė – „tai jaukiausia, brangiausia, niekuo nepakeičiamama suvienyatos Europos dalis, kuri įgavo teisę ne tik imti iš Europos, bet ir pati jai duoti ką nors savito, unikalauš. Tai erdvė, kurioje mes privalom surasti savo raiškos nišą“...

Varėnos rajono meras Vidas Mikalauskas padėkojo susirinkusiesiems į šventę, pabréždamas, kad daugelis „naujuju dzūkų“ jau seniai tapo dzūkų šeimos nariais.

Pamokslo klausė žmonės, kurie tikriausiai surado tą nišą ir supranta, kad jiems privalu į giminę arba į vietovę, kurioje nuolat poilsiauja, sunesti visa, kas brangiausia ir esmingiausia, ko juos išmokė mokykla ir gyvenimas. Pamokslo klausė ir P. Bingelis, turintis sodybą Mardasave, ir rašytojas K. Saja, jau išspilietinės vasarą senbuvis gražiajame Rudnelės kaime. Klausė ir architektas Kęstutis Kauzonas, kupinas minčių ir svajonių, kaip atkurti Merkinės rotušę. Klausė Varėnos politikai, močiutės – nušvitusiais veidais ir nuščiuvusionis siegomis – iš Kibysių, Trasninko, Subartonių ir kitų pušynuose tūnančių kaimų. Klausė ir V. Noreika, pasitempęs, susimastęs... ant višķų, kaip sakoma liaudyje apie vargonų chorą. Ar ne pamokslo iškėptas jis prieš Pakylėjimą galingu balsu sugedojo išpudingą psalmę, kurioje kreipiama į Auksčiausią ir maldaujama: nerūstauk, nebausk nuodėmingo žmogaus, o pasigailėk, priglausk... Tai buvo vilties proveržis, kad rūstybes Dievas taps meilės Dievu.

Po Mišių šalia altoriaus vyko koncertas. V. Noreika buvo sau ir elegantiškas konferansė, t. y. pats pristatė kūrinius, su švelniu humoru prisimindamas kai kuriuos savo gyvenimo epizodus. Jis koncertą pradėjo „Malda“ (A. Baltakio žodžiai), taip išreiškdamas pagarbą vietai, kurioje dainavo. Puikiai skambėjo žinomas operų arijos ir šeimiskos liaudies dainos. Jam akompanavo Lina Giedraitytė.

Elegantiškai ir jausmingai dainavo A. Širvinskaitė (sopranas), daugelio Lietuvos ir tarptautinių muzikos festivalių dalyvė (akomponavo jos tėvas, kompozitorius, buvęs kultūros viceministras J. Širvinskas). Maloniai nustebino Lietuvos muzikos akademijos ketvirtakursis L. Bendaračiūnas (vadovas V. Noreika), sekantis garsiojo pusbrolio, baritono Laimono Pautienius, pėdomis. Žaismingai ir profesionaliai griežė smuikininkas Gediminas Dalinkevičius, kadaise (argi iš tikro jau taip seniai?) ragavęs ir Seimo nario duonos.

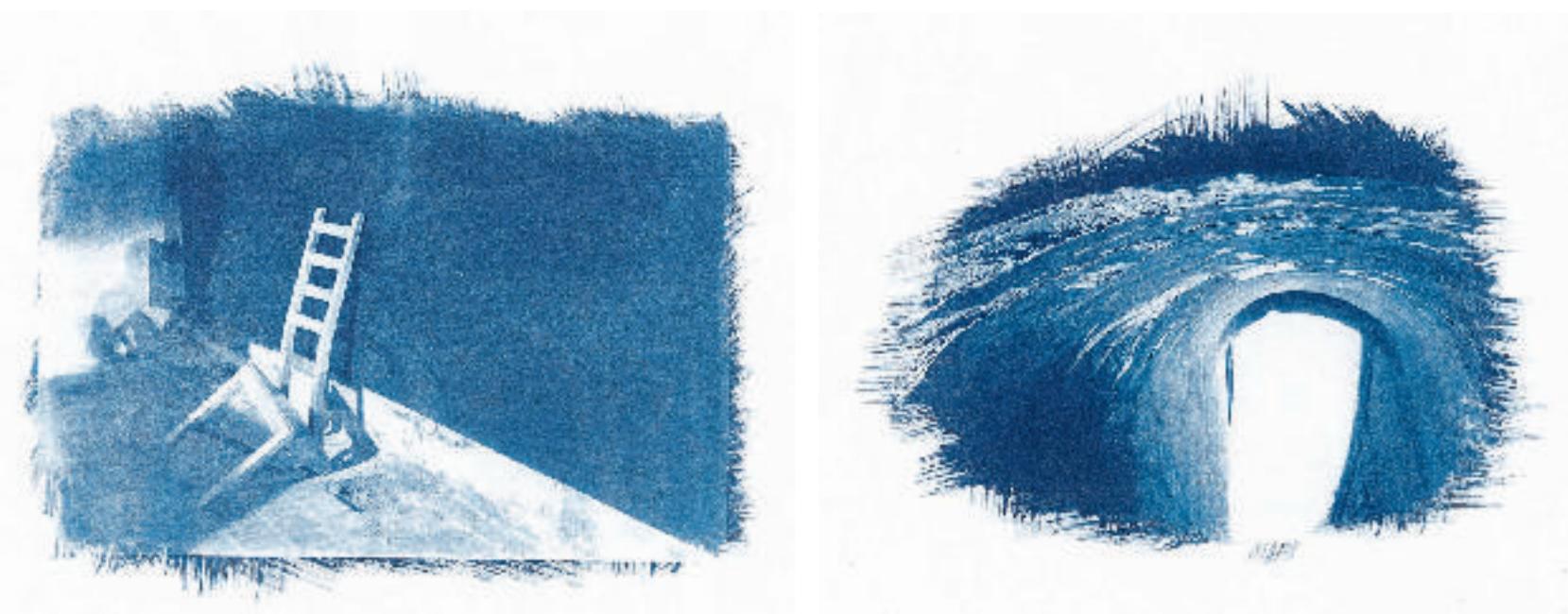
Kitokio pobūdžio ir kitos nuotaikos koncertas vyko aikštės „scenoje“ priešais Merkinės krašto muziejų. Čia koncertavo šio krašto meno kolektyvai. Visą renginį, tapusi spalvingu reginiu, vedė du jauni Merkinės V. Krėvės-Mickevičiūs gimnazijos mokytojai Rita ir Vytautas Černiauskai.

Koncertą-fiestą užbaigė spalvingas, saulėtoje aikštėje tiesiog prilipęs kūrinių. Naujoji Merkinės kultūros centro direktorė J. Česnulevičienė su merginų šokių kolektyvu „Versmė“ parengė šokį „Valsas“, o J. Čiurlionytės menų mokyklos ir Merkinės gimnazijos auklėtinė Roneta Saveiskytė atliko vieną populiariausią praeito šimtmecio dainų „Sparnuotosios supynės“. Daina priminė nesustabdomą laiko bégsmą. Jaunųjų šokėjų melsvų sijonelių plazdėjimas saulėtame vėjyje, išremintas matroniškai iškilnių folklorinių ansamblių moterų tautinių kostiumų rimties, sukelė sūkurį prisiminimų bei palyginimų apie aną ir dabartinę Lietuvą, apie mūsų buvimą šioje gražioje žemėje, apie svajones, kurių nešiojamės giliausiai širdies kamputuje. Lygticiai šventę užbaigdamas Merkinės seniūnas Gintautas Teberė irgi kalbėjo apie svajones. Jis dėkojo kraštiečiams už pagalbą organizuojant Merkinės ir aplinkinių bendruomenių renginius, geru žodžiu pagerbė „naujuosius dzūkus“, nesavanaudžiai išsiliejančius į šio krašto gyvenimą. „Bendravimas, – sakė seniūnas, – yra vertybė, kuri mus skatina svajoti.“ Nenustokime tai daryti – patarimas vaimkams ir suaugusiesiems, poetams ir žemiškų profesijų žmonėms. Svajonės išveda į gyvenimą ir parveda į giminę. Argi dėl jų neverta būti, mylėti ir dirbtī?..

Algimanto ČERNIAUSKO nuotraukos

20 Fotografija

Gyvenimo verpetuose

Roberto Misiukonio ir Gintarės Žaltauskaitės parodoje dera tie fotografijos aspektai, kurie šiandien dažnai skiria kūrybinę fotografiją nuo likusio kasdien mus užplūstancio atvaizdų srauto. Jų darbai sukurti cianotipijos būdu – viena iš analoginės fotografijos technologijų, kurias šiandien atgaivina entuziastai, ieškantys alternatyvų skaitmeninio vaizdo įsigalėjimui. Kuo tokia fotografija kitokia? Pirma – ji sulėtina darbo procesą, verčia atidžiau išsižiūrėti ir leidžia fotografui mė-

gautis kūrybos malonumu. Antra – tokios kūrybos rezultatai dažnai turi vienetinio kūrinio žavesio, savotišką „aura“, kuri negaubia lengvai susikuriamų ir dauginamų skaitmeninių vaizdų. Šiaisiai išskirtiniai analoginės fotografijos bružais, režis, sąmoningai pasinaudoja ir R. Misiukonis su G. Žaltauskaitė. Ryškūs „potėpiai“, atsiradę deniant popierių cheminėmis medžiagomis, – tai autoriu „rankų darbo“ pėdsakai, žiūrovui bylojančios, kad kito tokio pat atvaizdo niekada nebus. Nuo pasikartojimo ir tiražavimo šią kūrybą apsaugo atvaizdo gamybos procese visada išliekanči atsitiktinumo, „kūrybiškos klaidos“ galimybė į žmogiško prisilietimo unikalumą.

Tačiau žiūrovams svarbūs ne tik fotografijos žinovus dominantys technologijų niuansai. Dažnai parodos lankytojus labiau domina ne kūrybos procesas, bet galutinis jo rezultatas – fotografijų siužetai, estetika ir už akivaizdžios regimybės esantis abstraktesnis darbų turinys. Tad kas šiuo atveju gali priversti žiūrovo žvilgsnį keliomis akimirkomis ilgiau sustoti prie autorų darbų? R. Misiukonis, likdamas ištikimas savo brai-

žui, sukūrė režisuotas ar, fotografų žodžiais tariant, „pastatymines“ fotografijas. Autorius, ir toliau pasitelkdamas šviesą, siekia perteikti žmogaus kūno, jo laikysenos ir judesių plastiką, o kartu – įvairias emocijas bei išgyvenimus. G. Žaltauskaitė, be minėtų fotografijos aspektų, domina ir daiktų, aplinkos detalių kompozicijos, jų kuriamos nuotaikos ir galbūt simbolinės prasmės.

Aki traukiantis ilgesingas cianotipijos mėlis, užuominomis į dailės kūriinius virstantys teptuko pėdsakai ir dažnai romantiški siužetai R. Misiukonio ir G. Žaltauskaitės darbuose susilieja į darnią, kartais net šiek tiek dekoratyvią visumą. Jų kūriniai tartum primena fotografijos jaunystę – kai menininkais pasiryžę būti fotografai savo jausmus ir išgyvenimus bandė perteikti taipybiškomis fotografijų kompozicijomis.

Tomas PABEDINSKAS

P. S. Ši paroda jau eksponuota Šiauliuose ir Taujėje. **Spalio 11 d. 18 val.** ji pasieks Klaipėdos fotografijos galeriją (Tomo g. 7).

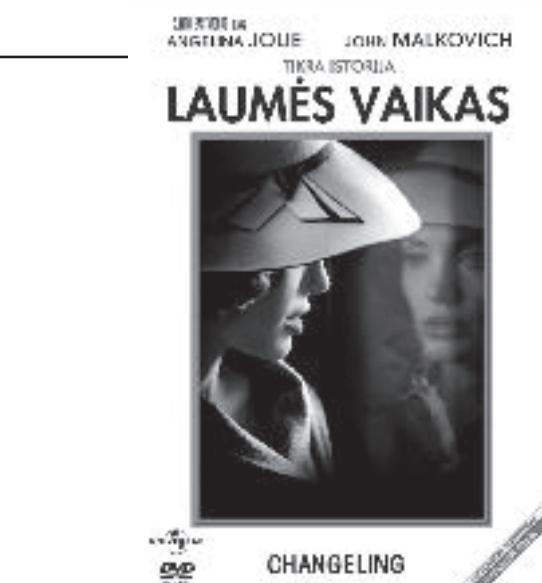
Namų kino kolekcija

Gediminas JANKAUSKAS

„Laumės vaikas“

Clinto Eastwoodo režisuotoje dramoje „Laumės vaikas“ veiksma plėtojasi 1928-ųjų Los Andžele. Amerikiečiams šis laikotarpis ypatingas. Po metų prasidės didžioji ekonomikos depresija, bet kol kas apie būsimus tragiškus išmėginius nieko nežinantys žmonės megaujasi paskutiniaiems džiazo epochos teikiamais malonumais. Filmo autoriai preciziškai tiksliai atkuria anuometinį gyvenimą, bet tai ne egzotiškas retro kinas, o, žvelgiant iš dabarties pozicijų, greičiau gilaus psychologinio apibendrinimo studija.

Saulėtą kovo popietę telefonininkė dirbanti vie-

„Laumės vaikas“ („Changeling“)
Drama. JAV, 2008 m. Rež. Clintas Eastwoodas.
Vaidina Angelina Jolie, Johnas Malkovich'ius,
Colmas Feore'as, Michaelas Kelly. DVD: „Vi-deoline“.

niša motina Kristina Kolins devynerių metų sūnui Volteriui išspradžia į delnų dešimt centrų ir išleidžia į kiną. Moteris dar nežino, kad savo vaiką mato paskutinių kartą. Galima suprasti Kristinos nerimą jau pirmajį vakarą. Juk dar visai nesenai Los Andželą sukrėtė bausis nusikaltimas – kažkoks psychopatas pagrobė dyvilkametę Merion Parker ir reikalavo už ją išpirkos, bet niekas nežinojo, kad mergaitė jau buvo nužudyta.

Policininkai į desperatiskus Kristinos Kolins maldavimus padėti reaguoja be ypatingo uolumo. Jiems darbu ir taip per akis: arteja mero rinkimai, mieste

pileta neišspręstų problemų, o čia dar spauda atakuoją reportažais apie valdžios korupciją. Surasti dingusį berniuką, žinoma, būtų didelis plusas. Bent jau vieno rezonansinio nusikaltimo atskleidimas teigiamai paveiktu bauginamų pranešimų įkaitintą atmosferą.

Po pusmečio paiešką policija gražina motinai pražuvėli, surastą kažkur Ilinojaus valstijoje. Iškilmingoje atmosferoje, blyksint fotoreporteriu aparatams, valdžios pareigūnai perduoda Kristinai berniuką, kuris save vadina Volteriu Kolinsu. Visi, išskyrus motiną, džiūgauja. O ji atkakliai kartoja, kad tai ne jos vaikas. Kas iš to, kad berniukas žino tikslų Kristinos adresą ir visiems sakosi esąs jos sūnus, bet motinos širdies apgauti neįmanoma. Juolab kad pražuvėlis kelias coliais mažesnis ir dar žydišku papročiu apipjaustytas. Tačiau ir policijai, ir net šeimos gydytojui sie argumentai neatrododriimi. Čia jau, kaip sakoma, ne jų problemos. O nerimstancią ir savo teisių reikalaujančią motiną nusprenčiamą paskelbtį nevisprote ir izoliuoti nuo visuomenės.

Kraują gyslose stingdančiam trileriu visiškai pakaktų siūlų siužeto įvykių. Bet C. Eastwoodui tai būtų pernelyg lengva užduotis. Kol žiūrovai atidžiai sekā fantasmagoriskos istorijos peripetijas, filme nepastebeimai (ir ne kartą) keičiamos žaidimų taisyklės. Vai ko pakeitimai byloje nėra jokios mistikos. Tiesiog iš spaudos sužinojės apie niekaip nesurandamą Kristinos Kolins sūnų apsišaukėlis Artūras Hačinsas sumanė pasinaudoti susikloščiusia situacija ir persikrausyti į Los Andželą, kad netoliše esančiame Holivude galėtų pamatyti savo mylimiausią vesternų aktorių Tomą Mikšą.

O kurgi dingo tikrasis Volteris? Iš šių klausimų bus atsakyta žiauraus trilerio stiliumi.

Savaitgalis prie televizoriaus

Realybė yra ne tai, ką matome

Kriminaliniai filmai atskleidžia, kaip rengdamiesi plėsti bankus žmonės pasirūpina, kad operacijos metu nebūtų lengvai atpažistami. Todėl šiam reikaliu ypač išradinėti nusikaltėliai pasitelkia įvairias kaukes: vieni apsimeta klounais („Staigios permanentos“, 1990 m.), kiti persirengia vienuolėmis („Miestas“, 2012 m.) arba Elvio Presley'o antrininkais („3000 mylių iki Greislendo“, 2001 m.). O režisierės Kathryn Bigelow veiksmo trileryje „Ant bangos keteros“ (ketvirtadienis, 23.00 val., LRT) Pietų Kalifornijos bankų saugyklas įžiliai plėšia keturi vyriškiai, užsimaukšlinę Amerikos prezidentų kaukes. Kiekviena operacija netrunka ilgiu kaip 90 sekundžių. Aišku, kad šiu „profų“ plikomis rankomis nepaims. Todėl energingas FTB agentas Džonis Juta (aktorius Keanu Reevesas) griebiasi netradiciniu operatyvinės veiklos priemonių ir bando ieškoti įtariamujų tarp... banlenčių sporto meistrų.

„Elito kino“ rubrikoje rodoma „Bekraštė istorija“ (ketvirtadienis, 0.00 val., LRT Kultūra) suteikta unikalią galimybę pamatyti turistų retai lankomas nerealaus grožio vietas. Ketverius metus garsaus indų kilmės menininko Tarsemio Singho 28 pasaulio šalyse (Indijoje, Italijoje, Nepale, Namibijos dykumoje, Balio, Fidžio ir Maldívų salose, Italijoje, Čekijoje, Rumunijoje, Paryžiuje, Egipte, Kinijoje, Cileje, Kambodžoje, Brazilijoje ir Argentinoje) filmuota kelionė prasideda 1915 m. vaikų ligoninėje Los Andžele. Smalsi mergaitė Aleksandriją laukia dienos, kai gydytojai nuims nuo jos sužeistos rankos gipsą. Kartą ji užsuka į paralyžiuoto kaskadininko palatą. Nepakeliamo skausmo kamuojamas vyras pažada

mergaitei papasakoti kvapą gniaužiančių fantastiškų istorijų apie meilę ir kerštą.

Amerikiečių trileryje „Pagalbos šauksmas“ (penktadienis, 21.00 val., LNK) telefoninės pagalbos tarnybos 911 operatorė Džordana Terner (ją vaidina Halle Berry) užfiksuoja maniako auka tapusios mergaitės prašymą padėti. Kadaisi jos pagalbos besišaukusi mergina nebuvu išgelbėta. Dabar Džordana nori išsitysi seną klaidą ir leidžiasi į rizikingą avantiūrą.

JAV režisierius Oliveris Stone'as – ryškių pilietinės pozicijų turintis menininkas. Svarų žodi jis tarė ir tuomet, kai pasaulis pamažu ėmė vaduotis iš finansų krizės sukelto šoko. Filmu „Volstrytas. Pinigai nesnaudžia“ (penktadienis, 22.30 val., TV3) O. Stone'as gržo prie 1987 m. sukurtos dramos „Volstrytas“ tematikos ir pratešė pagrindinio herojaus biografiją. Prieš ketvirtą amžiaus sukurtas filmas atskleidė didelio peleno paslapčių ir negailestingą tokios sėkmės kainą. Finansinio olimpo aukštumas pasiekės ciniškas biržos makleris Gordonas Gekas (aktorius Michaelas Douglas), už akių pravardžiuojamas Rykliu, buvo ryškus šio pasaulio simbolis. Naujajame „Volstryte“ pagaliau iš kalėjimo išejęs Gordonas Gekas pakliūva į neatpažistamai pasikeitusią aplinką. Už grotų gražaus laiko pamästyti turėjęs Gordonas parašė knygą „Ar būti godžiam yra gerai?“ ir dabar nori su kitais pasidalinti patirtimi bei perspėti apie pavojus.

Kaip efektingai išgydyti finansų vėži, regis, dar nežino jokie išminčiai. O. Stone'as – ne išimtis. Jis tik analizuojia padėti ir kartu su filmo herojaus ieško išeities. O ji turi būti net beviltiškiausioje situacijoje.

Šeštadienio vakarą tuo pat metu rodomi du nuo-

tykių filmai populiarai paaiškins, kas tokie buvo Andromeda, Aténė, Kasiopėja, Hermis, Afrodité, Hefaištas ir begalė kitų mitologinių personažų. „Titanų sudūrimas“ (21.15 val., LNK) – tai 1981 m. sukurto filmo perdibinys. Samas Worthingtonas vaidina dievo Dzeuso sūnų Persėją, kuris atvyko į Žemę, kad susikautų su požeminės karalystės valdovu Hadu, nes šis trokšta iš Dzeuso atimti jo dangišką galią ir pasiryžęs išleisti į Žemę visus požeminio pasaulio demonus.

Kitas panašus nuotykių filmas „Persis Džeksonas ir Olimpo dievai. Žaibo vagis“ (21.15 val., TV3) pastatytas ne pagal Graikijos mitų vadovėlius, o pagal komiksą primenančią Ricks Riordano knygą. Chrisas Columbusas sukurė reginį tiems, kurie apie Gustavą Schwabą ir senosios Graikijos mitus girdėtų negirdėjo, tačiau augo žiurėdami šio režisieriaus pradėtą epopėją apie Harį Poterį, išradinę Hogwartso magijos mokyklos auklėtinį. Jo kolega Persis Džeksonas mokosi amerikietiškame koledže, bet užtai yra dievo Poseidono ir mirtingos moters sūnus (vadinasi, pagal olimpinę hierarchiją – pusdievis). Autoriai visai neapsimetinėja, kad pretenduoja į rimtas aukštumas, todėl pasitenkina pauaugliams skirta egzotika.

Kur kas rimtesnei auditorijai rekomenduotume kriminalinį trilerį „Ties riba“ (sekmadienis, 21.10 val., TV3), kurį žiūrint ne kartą iš baimės norisi užsimerkti. Ne dėl kruvinų vaizdų, be kurių dabar neapsieina joks trileris. Paniškos baimės priežastis visai kita. Mat itin daug dėmesio filme skiriama vyru, norinčiam šokti žemyn nuo Manhatano dangoraižyje į kurto viešbučio lango atrailos. Kokios priežastys buvusij policininką Niką Kesidi privertė rinktis tokį savizudybės būdą, žinoma, bus paaškinta. Tačiau menkiausis vyruko jūdesiai nufilmuoti taip, kad net aukščio baimės anksciau nejautę žmonės gali susirgti šia fobia.

22 Kampus

10 d., ketvirtadienį, 18 val. Rūtos salėje – Ti-mothee de Fombelle „Svyturys“. Vienos dalies monospektaklis. Režisierius Gintaras Varnas. Spektaklio trukmė – 1.15 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

11 d., penktadienį, 18.30 val. Didžiojoje scenoje – Aušros Marijos Sluckaitės „Balta drobulė“. Drama pagal Antaną Skėmą. Režisierius Jonas Ju-rašas. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kainos – 10, 30, 50 Lt.

12 d., šeštadienį, 13 d., sekmadienį, 19 val. Ma-žojoje scenoje – Gycio Ivanausko šokio teatro „Pro-grama. Apie prabangą ir bejėgiškumą“. Atviras, as-meniskas ir provokuojantis aktoriaus Gycio Iva-nausko išgyvenimų pasakojimas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 54 Lt.

12 d., šeštadienį, 18 val. Didžiojoje scenoje – Juozo Miltinio dramos teatras: Jean-Baptiste Mo-liere „Tartuffas“. Vienos dalies komedija. Režisierius Dainius Kazlauskas. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilieta kainos – 30, 40 Lt.

13 d., sekmadienį, 18 val. Didžiojoje scenoje – Juozo Miltinio dramos teatras: L. Gershe „Laisvi drugeliai“. Dviejų dalių spektaklis. Režisierius Dainius Kazlauskas. Spektaklio trukmė – 2.40 val. Bi-lietu kainos – 30, 40 Lt.

14 d., pirmadienį, 18.30 val. Rūtos salėje – VšĮ „Teatro projektai“: Gerald Sibley „Vėjas topolių viršūnėse“. Dviejų dalių baltoji komedija. Reži-sierius Rolandas Atkočiūnas. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilieta kainos – 27-57 Lt.

15 d., antradienį, 18 val. Didžiojoje scenoje – Valstybinis jaunimo teatras: Ivan Menchell „Kapi-nių klubas“. Režisierius Algirdas Latėnas. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kainos – 25, 35, 40 Lt.

16 d., trečiadienį, 18 val. Didžiojoje scenoje – „Mo-deratoriai“. Vienos dalies forumas. Režisierius Andrius Kurienius. Spektaklio trukmė – 1.20 val. Bilieta kaina – 30 Lt. moksleiviams ir studentams – 20 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 71) dirba kasdien 10.30–19 val., tel. 22 40 64. Bilieta taip pat platina *Tiketa*.

Kauno kamerininis teatras

10 d., ketvirtadienį, 18 val. Konstantin Kos-tenko „Hitleris ir Hitleris“. Dviejų dalių spektaklis. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.10 val. Bilieta kainos – 24, 30 Lt.

11 d., penktadienį, 18 val. Edvardo Radzinskij „Koba“. Monodrama. Režisierius Stanislovas Ru-binovas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kainos – 20, 25 Lt.

12 d., šeštadienį, 13 d., sekmadienį, 18 val. Prem-jera! Floriano Zelerio „Tiesa“. Dviejų dalių psi-chologinė komedija. Režisierius Stanislovas Ru-binovas. Spektaklio trukmė – 2.30 val. Bilieta kainos – 24, 30 Lt.

Teatro kasa (Kęstučio g. 74A) dirba I-V 14–18 val., VI–VII 11–18 val., tel. 22 82 26. Bilieta taip pat platina *Bilieta.lt* ir *Bilieta pasaulis*.

10 d., ketvirtadienį, 19 val. Mario Fratti „Se-su“. N-16. Režisierius Artūras Žukauskas. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilieta kaina – 32 Lt.

12 d., šeštadienį, 18 val. Gintaro Grajausko „Re-zervatas“. Režisierius Alius Veverskis. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilieta kainos – 25, 30 Lt.

13 d., sekmadienį, 12 val. Agnės Dilytės „Kreivos daikų istorijos“. Spektaklis vaikams. Režisie-rius Audrius Baniūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 15 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III–V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilieta taip pat platina *Bilieta.lt*.

Kauno valstybinis lėlių teatras

12 d., šeštadienį, 12 val. „Skrudžas, arba diena, kai galima atverti savo širdį“. Istorija apie šykš-tuolio gyvenimą pakeitusi sapną, pagal C. Diken-so kūrinį „Kalėdų giesmė“ (nuo 6 m.) Režisierius Arvydas Lebelėnas. Spektaklio trukmė – 1 val.

13 d., sekmadienį, 12 val. „Snieguolė ir septyni nykštukai“. Istorija apie jautrią širdį, nugalėju-sią raganiskus burtus, pagal brōfių Grimų pasaką (nuo 5 m.). Režisierius Olegas Žiugžda. Spektaklio trukmė – 1 val.

Bilieta kainos – 8, 10, 12 Lt. Teatro kasa (Laisvės al. 87A) dirba IV–V 11–17 val., VI–VII 10–14 val., tel. 22 16 91. Bilieta taip pat platina *Bilieta pa-saulis*.

Kauno valstybinis muzikinis teatras

11 d., penktadienį, 18 val. Gaetano Donizetti „Liucija di Lamermur“. Skirta LMTA 80 mečiui. Trių veiksmų opera. Muzikos vadovas ir dirigentas Julius Geniušas, pastatymo meno vadovė Dalia Ibelhauptaitė, režisierius Gediminas Šeduikis, sce-nografas ir šviesų dailininkas Marius-Alexandru Dumitrescu, kostiumų ir grimo dailininkas Juozas Statkevičius, chormeisterai Ramūnas Tilvikas, Ra-sa Vaitkevičiūtė. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kainos – 15, 30, 45, 50, 100 Lt.

12 d., šeštadienį, 18 val. Johano Strausso „Šik-nosparnis“. Trių veiksmų operė. Režisierius Gi-tas Žilys, dirigentas Julius Geniušas, dailininkė Ja-nina Malinauskaitė. Spektaklio trukmė – 3.20 val. Bilieta kainos – 15, 30, 45, 50, 100 Lt.

13 d., sekmadienį, 12 val. Wolfgang Amadeus Mozart „Mažoji burtų fleita“. Dviejų dalių muziki-nė pasaka vaikams. Režisierius Andrzej Gała (Lenki-ja), dirigentas Virgilijus Visockis, dailininkas Krzysztof Truss (Lenkija). Spektaklio trukmė – 1.45 val. Bilieta kainos – 7, 12, 18, 20, 50 Lt.

13 d., sekmadienį, 18 val. Cole Porter „Bučiuok mane, Keit“. Dviejų dalių miuziklas. Režisierius Aidas Giniotis, dirigentas Julius Geniušas, dailininkė Vilma Galeckaitė-Dabkienė, choreografinė Dainius Bervingis, Gintaras Visockis. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kainos – 20, 30, 50, 60, 100 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 91) dirba II–VII 11–14, 14.45–18 val., tel. 20 09 33.

ko (klarnetas), Andrius Puplauskis (fagotas). Bi-lieto kaina – 12 Lt.

11 d., penktadienį, 18 val. Ispaniškos muzikos koncertas. Kauno miesto simfoninis orkestras (vado-vinas Algimantas Treikauskas). Solistas Andres Del Pi-no (baritonas, Ispanija). Dirigentas Martynas Staškus. Programoje: arijos iš sarsuelų, ispanų kompozitorių kūriniai orkestriui. Bilieta kainos – 15, 20, 25 Lt.

12 d., šeštadienį, 17 val. Kamerinės muzikos vakaras. Rokas Zubovas (fortepijonas), Sonata Zu-bovičiūnė (fortepijonas). Bilieta kainos – 10, 15 Lt.

13 d., sekmadienį, 17 val. II Lietuvos kamerinės muzikos festivalio koncertas – „Vilhelmas Čepinskis ir violončelės virtuoza“. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Valdovų rūmų kamerinis orkestras „Came-ra Patinė Vilnensis“ (meno vadovas Vilhelmas Če-pinskis). Solistai: Vilhelmas Čepinskis (smuikas), Konstantin Manaev (violončelė, Vokietija), Guillermo Pa-strana (violončelė, Ispanija). Programoje: A. Vivaldi, L. Boccherini, P. Čaikovskij, N. Paganini ir kitų kompozitorių kūriniai. Bilieta kainos – 20, 30, 40 Lt.

16 d., trečiadienį, 18 val. Juozas Erlicko kon-certas. Dalyvaus: Daumantas Slipkus ir Vytautas Mikeliūnas. Bilieta kainos – 30, 40, 50 Lt.

Filharmonijos kasa (L. Sapiegos G. 5) dirba II–VI 14–18 val., tel. 20 04 78. Bilieta taip pat platina *Tiketa*.

KALNU MENININKŲ NAMAI

10 d., ketvirtadienį, 18 val. koncertinė progra-ma „Kukumbalio monai“: autentiškos Merkinės krašto dainos, pasakos, pašmaikštavimai, vaikų žaidinimai, kykojimai, lopšinė ir vaikiškos maldelės einant į mišką grybautų. Dalyvaus: Merkinės jaunimo etnokultūros klubas „Kukumbalis“. Bilieta kaina – 20 Lt, moksleiviams, studentams, senjoraams, žmonėms su negalia ir turintiems „Daily Card“, „Omni ID“ nuolaidų kortelės – 15 Lt.

12 ir 13 d., šeštadienį ir sekmadienį, 16 val. Vytauto Didžiojo Karo muziejaus sodelyje – Var-pūų muzikos koncertas „Lietuviška muzika“. Kariljonu skambins Julius Vilnonis.

15 d., antradienį, 13 val. Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje – edukacinis renginys moksleiviams ir visiems, besidomintiems čiuioni-stika, „M. K. Čiurlionio muzikinė kūryba“. Da-lyvaus kompozitorius, akademikas Giedrius Kuprevičius. Įėjimas nemokamas.

16 d., trečiadienį, 18 val. kompozitorės Dalios Kairaitytės kūrybos vakaras ir kompaktinės plokštė-lės „Regėjimai“ pristatymas. Dalyvaus: Kauno stygi-nių kvartetas, dainininkai Mindaugas Zimkus ir Sa-bina Martinaitytė, pianistės: Audronė Eitmanavičiū-tė, Paulė Gudinaitė ir Ina Vaicienė, vokalinio ansam-blio „Acusto“ vyrų grupė, vadovaujama Kęstutė Ja-keliūno, muzikologė Kristina Mikiliūtė-Vaitkūnienė bei jaunieji „varpeliukai“. Įėjimas nemokamas.

Parodų salėje nuo spalio 2 iki spalio 31 d. veikia Vladimiro Beresniovo (Vlablerio) iliustracijų paroda „Margi knygos rūbai“, o Mūzų svetainėje nuo spalio 11 iki lapkričio 8 d. – fotografės Svetlanos Baturos fotopoezijos paroda. Įėjimas į parodas nemokamas.

Tarptautinis poezijos festivalis „TARP: vaizdų gaudyklės“ Vilniuje

11 d., penktadienį, 19-21 val. kultūros klubė „Kabrys“ – vieša dirbtuvių rezultatų peržiūra ir Swoon filmų retrospekyva. Įėjimas nemokamas.

11 d., penktadienį, 21 val. hostelyje „Jamaika“ – Žodgaudis. Įėjimas nemokamas.

12 d., šeštadienį, 18.30 val. kultūros klubė „Kabrys“ (Žaliojoje salėje) – Oskar Fischer Op-tinės poezijos filmų peržiūra. Įėjimas – 5 Lt.

12 d., seštadienį, 21 val. kultūros klubė „Kabrys“ – Rok\$Dom (LT), Propan (NOR), Sturles (NOR). Įėjimas – 15, 20 Lt (5 Lt nuolaida pateikus peržiūros bilietą). Bilieta galima įsigyti nuo penkadienio arba tą patį vakarą prie durų.

13 d., sekmadienį, 17 val. restorane „Jalta“ – poezijos skaitymai su Bohdan Blahovec (CZ), Sa-rah Kelly (DB) ir kt. Įėjimas nemokamas.

10 d., ketvirtadienį, 18 val. Kamerinės muzi-kos vakaras. Gintaras Januševičius (fortepijonas), Svetlana Maigienė (smuikas), Jurijus Reznice-

RAŠYTOJŲ KLUBAS

11 d., penktadienį, 17 val. Maironio lietuvių literatūros muziejuje (Rotušės a. 13) – rašytojos Violetos Šoblinskaitės Aleksos poezijos rinkinio „margaLapé“ sutiktuvės. Kartu su autore dalyvaus knygos redaktorių Viktoras Rudžianskas, aktorė Daiva Škelevaitė. Gitara skambins Justinas Rubinovas. Vakarą ves muziejaus direktorė Aldona Ruseckaitė.

14 d., pirmadienį, 17 val. renginys, skirtas 1863 metų sukilimo 150-osioms metinėms paminėti. Programoje: parodos „Rašytojai 1863 metų sukiliime“ atidarymas. Pristatys – Seniausios literatūros skyriaus vedėja Audronė Gedutienė. Paroda įtraukta į 2013 m. Lietuvos muziejų kelią „1863 metų sukiliimo atmintis“ (apipavidalino dailininkė Inga Zamulskienė); literatūrinė-muzikinė kompozicija, kuriai atlikis aktoriai Vilija Grigaitė, Henrikas Savickis, kanklininkė Jurga Senkutė, klarnetininkas Valdas Andriuškevičius; pranešimą skaitys istorikas Marius Vyšniauskas; po rekonstrukcijos atnaujintų muziejaus gotikinių XV-XVI a. rūsių, kurie 1863 m. buvo paversti kalėjimu, atidarymas. Renginį ves muziejaus direktorė Aldona Ruseckaitė.

10 d., ketvirtadienį, 17.30 val. Kauno fotografių galerijoje (Vilniaus g. 2) – susitikimas su fotomenininke Vilma Samulionyte (g. 1978). Susitikimo metu menininkė daugiau papasakos apie šiuo metu galérijoje eksponuojamą parodą bei pristatys savo kitus kūrybinius projektus.

10 d., ketvirtadienį, 17.30 val. Rašytojų klube (K. Sirvydo g. 6, Vilnius) – vakaras-koncertas „Pėscias paukštis“: poeto Algimanto Baltakio eilėraščiai muzikoje. Programoje dalyvaus poetas Algimantas Baltakis, kompozitorius Laimis Vilkončius, poetas Rimvydas Stankevičius, dainininkas Virgilijus Norėka. Renginį veda literatūros kritikas Valentinas Sventickas. Renginys iš ciklo „Kūrybos atodangos“.

15 d., antradienį, 17.30 val. poetės Ramunės Brundzaitės pirmosios knygos „Drugy, mano drauge“ pristatymas. Kartu su knygos autore dalyvaus knygos redaktorių, poetas Aidas Marčėnas ir kiti. Renginys iš ciklo „Salvete, juvenes“.

16 d., trečiadienį, 13 val. Zarasu rajono savivaldybės viešojoje bibliotekoje (Bukonto g. 20, Zarasai), **16 val.** Antazavės vaikų globos namuose (Antazavės k., Zarasų r.) – susitikimas su poetais Benediktu Januševičiumi, Liudviku Jakimavičiumi. Renginiai iš ciklo „Atverstos knygos puslapiai“.

17 d., ketvirtadienį, 17.30 val. Rašytojų klube – poetės Dainos Pranckietytės eilėraščių knygos „Palaimink liūdinčiojo langą“ pristatymas. Dalyvaus knygos autorė Daina Pranckietytė, knygos leidėjas, literatūrologas Vilius Gužauskas, poetas, vertėjas Georgijus Jefremovas, poetė, aktorė Birutė Mar, literatūrologas Algis Kalėda.

I renginius įėjimas nemokamas. Smulkesnė informacija tel. (85) 2629627; (85) 2617727; el. p. rasytojuklubas@aiva.lt.

The poster features a black and white photograph of a woman in a dark dress sitting on a chair, looking upwards. The text on the poster includes:

- Prancūzų chanson vakaras
- TOUJOURS AIMER VISADA MYLETTI
- Spalio 10 d., 19 val.
- Muzikos:
Rita Skarbienė (soprano)
Jurga Šaltanė (mezzosoprano)
- Stogainių kvartetas „Con Vivo“
Vilius Litvinovičius (mušikas)
Kita Stogainė (mušikas)
Jurate Vaidotė (altas)
Rimante Jurgaitienė (violončelė)
- Kauno įgulos karininkų rūmų rėmėjo salėje

Nemunas ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mén.

Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244
El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com
Internetinis adresas: <http://www.nemunas.net>

Indeksas 0079

Steigėjas ir leidėjas — Lietuvos rašytojų sąjunga
Steigimo liudijimas Nr. 405
Spausdino TAURAPOLIS
Tiražas 1000

Rankraščių nerecenzuojame ir negražiname.

Vyriausasis redaktorius

Viktoras Rudžianskas –

tel.: (8-37) 322244, (8-610) 67255

Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoja –
Gražina Viktorija Petrošienė

tel.: (8-37) 322266

Referentė – Aurina Venislovaitė –

tel. (8-37) 322244

Naujienu redaktoriai:

Audronė Meškauskaitė –

tel. (8-37) 322251, (8-615) 24983

Andrius Jakuciūnas –

tel. (8-611) 98945,

el. paštas: jakuciunas@gmail.com

Apžvalgos, korektūra – Neringa Butnoriūtė –
tel. (8-627) 54244

Maketuotojas – Juozas Pužauskas –

tel. (8-656) 38529

Buhalterė – Irena Kavaliauskienė –

tel. (8-37) 322235, (8-656) 41705

Talkininkai:

Jurga Tumasonytė (publicistikė)

Aldona Žemaitytė (publicistikė)

Romualdas Rakauskas (fotografija)

Eugenija Žakienė (muzika)

Gediminas Jankauskas (kinas)

Gediminas Jankus (teatras)

Zenonas Baltrušis (fotografija)

Lina Navickaitė (kalba)

Rėmėjai:

KAUNO MIESTO
SAVIVALDYBĖ

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS RĒMIMO
FONDAS

SPAUDOS, RADIVO IR
TELEVIZIJOS RĒMIMO
FONDAS

„Nemuno“ saskaitos AB banke „Swedbank“:
LT 147300010002256121 — einamoji saskaita;
LT 097300010002230312 — biudžetinė saskaita;
LT 757300010034284035 — valiutinė saskaita.

Prenumeratos kaina mėnesiui — 9 Lt
Prenumerata priimama
visuose pašto skyriuose,
internetu www.post.lt ir www.prenumerata.lt
arba redakcijoje

Spalio 8 d. VDU Didžiosios salės fojė atidaroma Rolando PALEKO studijos architektūros paroda.

Studijoje dirba architektai: Rolandas Palekas, Bartas Puzonas, Alma Palekienė, Petras Išora.

Jos vadovas architektas, profesorius R. Palekas dėsto Vilniaus Gedimino technikos universiteto Architektūros katedroje. 1981-1986 m. studijavo Vilniaus technikos universitete, 1992 m. – Kopenhagos universitete Danijoje, o 1993 m. Niujorke įgijo Architektūros programos baigimo sertifikatą.

UAB Paleko ARCH-studija aktyviai dalyvauja respublikiniuose ir tarptautiniuose konkursuose, pleneruose, parodose.

Svarbesni jų sukurti objektai: Vilniaus universiteto biblioteka; Mokslinei komunikacijos ir informacijos centras (MKIC, Vilnius, 2012); „Litexpo“ parodų ir konferencijų centras (Vilnius, 2007-2009); LNK televizijos studijų pastatas (Vilnius, 2004); viešbučio „Lietuva“ rekonstrukcija (Vilnius, 2002, bendraautorai Sweco FFNS, Švedija).

Spalio 22 d. KTU mokslo ir inovacijų centre „Santaka“ atidaroma Gražinos JANULYTĖS-BERNOTIENĖS studijos architektūros paroda.

Studija įkurta 1993-aisiais, todėl sukaupta gana daug patirties – tai viešosios paskirties objektų, administracinių, kultūros, mokslo, taip pat komercinių, logistikos bei infrastruktūros pastatų ir kompleksų projektavimas.

Studijos architektai: G. Janulytė-Bernotienė, Guoda Zykuviénė, Rimantė Lydytė, Erikas Klinavičius, Agnė Andriukaitienė, Vita Soltonaitė.

Studijos vadovė docentė G. Janulytė-Bernotienė 1973 m. baigė Vilniaus inžinerinių statybos institutą, šiuo metu dėsto Kauno technologijos universitete, Architektūros ir kraštotvarkos katedroje.

Studijos kūrybos braižas – kontekstualumas ir racionalumas. Ji sėkmingai dalyvauja respublikiniuose architektūriniuose konkursuose.

Svarbesni objektai: integruotas mokslo, studijų ir verslo centras „Santaka“ (Kaunas, 2013); Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus rekonstrukcija (Kaunas, 2002-2012); Lietuvos sveikatos mokslų universiteto biblioteka ir informacijos centras (Kaunas, 2007); Marijampolės kultūros centras (Marijampolė, 2004); Lietuvos sveikatos mokslų universiteto rektorato pastato rekonstrukcija (Kaunas, 2000).

